

აპრი

26
1866

ГРУЗИНСКІЙ

ДУХОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ.

1866.

ІЮЛЬ.

სამართებულს

სახსულოე რე მახარებელი.

იკლბი.

ბეგე წ.

ТИФЛИСЪ.

ВЪ ТИПОГРАФІИ МЕЛИКОВА и К^о.

ПОДПИСКА НА „ГРУЗИНСКІЙ
“ДУХОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ“

на 1866-67 годъ.

Журналь „Грузинскій Дух. Вѣстникъ“, издаваемый съ 1-го іюля 1864 г., будетъ издаваться по той же, утвержденной Св. Синодомъ, программѣ и въ слѣдующемъ году. Мѣсячная книжка будетъ заключать въ себѣ отъ 4-хъ до 5-ти печатныхъ листовъ, вмѣстѣ съ „Русскими Прибавленіями“; а сіи послѣднія—не мене одного листа.

Цѣна остается прежняя: съ доставкою на домъ и пересылкою во всѣ города 5 р. за 12 книжекъ, вмѣстѣ съ „Прибавленіями“, на русск. яз.; безъ доставки же и пересылки 4 р.; „Прибавленія“ (для особо подписывающихся) въ Закавказскомъ краѣ 1 р., а внѣ его—1 р. 50 к. с. По сей же цѣнѣ можно получать остающіеся въ маломъ числѣ экземпляры журнала за прошедшіе годы.

Редакція приметъ всѣ мѣры, чтобы сдѣлать свое изданіе интереснымъ и полезно-занимательнымъ для своихъ читателей. Въ „Прибавленіяхъ“ къ журналу за означенный годъ предположено помѣщать, между прочимъ, слѣдующее сочиненіе редактора: „О судьбахъ наставниковъ и воспитанниковъ Тифлисской Дух. семинаріи, со времени основанія ея до 1868 года“. Кромѣ другихъ обстоятельствъ, здѣсь будутъ показаны кратко ученые труды и важнѣйшія заслуги сихъ лицъ для церкви и отечества. Это сочиненіе будетъ интересно особенно для тѣхъ, коихъ оно имѣетъ предметомъ своимъ.

Вмѣстѣ съ симъ редакція покорнѣйше проситъ почтеннѣйшихъ оо. и гг., желающихъ возобновить подписку на журналь, сдѣлать это заблаговременно, дабы дать возможность приблизительно опредѣлить, въ какомъ количествѣ печатать книжки.

Подписка принимается въ редакціи сего журнала, при Тифлисской Духовной семинаріи, на имя редактора-издателя: профессора

Свящ. Г. Хелидзе.

35304

ГРУЗИНСКІЙ
 ДУХОВНЫЙ ВѢСТНИКЪ,
 ЕЖЕМѢСЯЧНЫЙ ЖУРНАЛЪ,
 ИЗДАВАЕМЫЙ ПОДЪ РЕДАКЦІЕЮ
 СВЯЩЕННИКА, МАГИСТРА ГЕОРГІЯ ХЕЛИДЗЕ.
 ГОДЪ ТРЕТІЙ.

საქართველოს

სახელმწიფო მხარეზე,

თვედართუ გამომავალი ყურნალი.

მათისტრის, მღუდლის გიორგი ხელიძის რედაქციისაგან.

წელიწადი მეხამე.

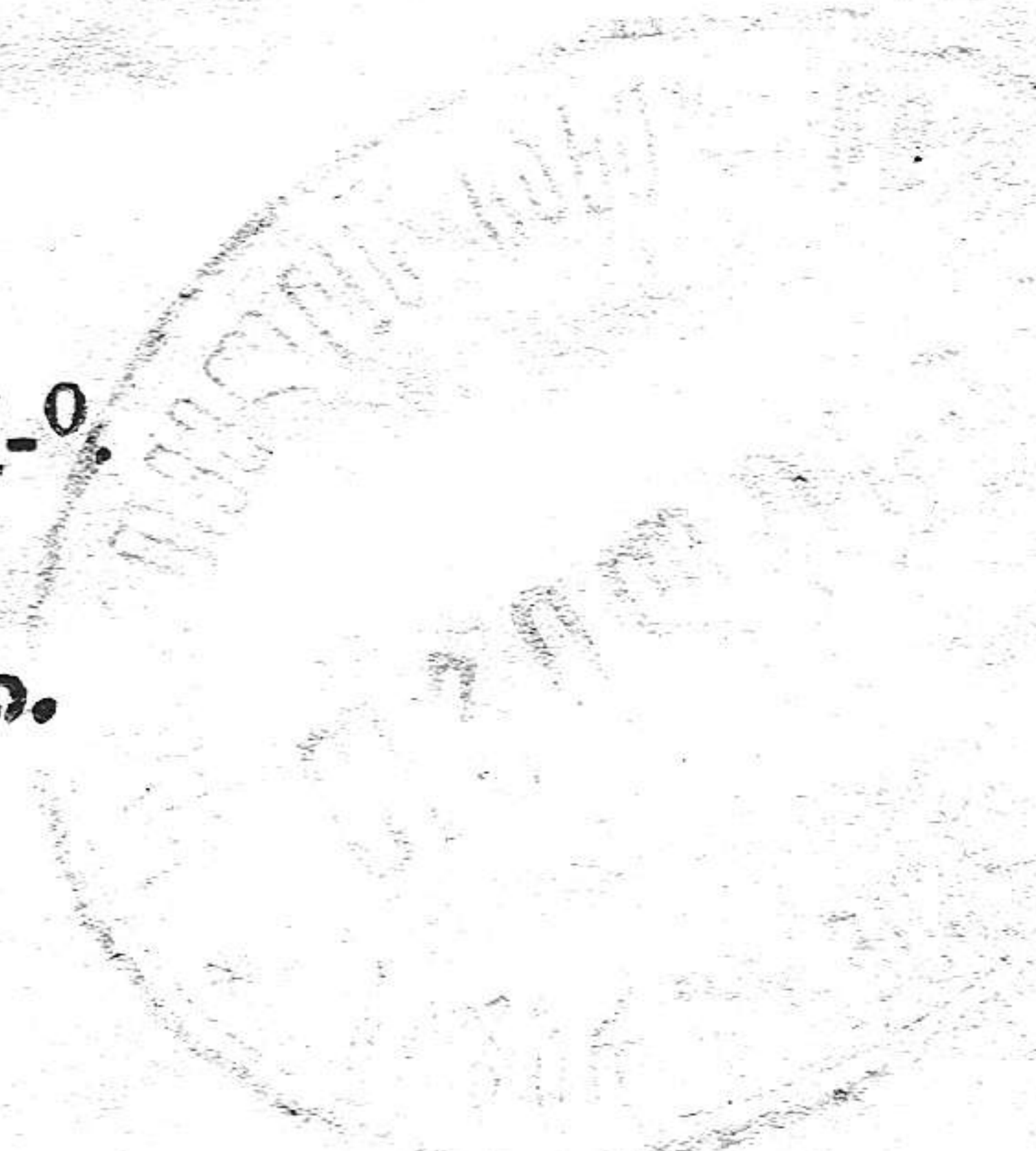
1866.

ТИФЛИСЬ.

ВЪ ТИПОГРАФІИ МЕЛИКОВА и К-О.

სტეფანე მელიქიძის და კამპ. სტამბაში.

89

Печатать позволяется. Тифлисъ 20-го Августа 1866 года.
Цензоръ I. Сулхановъ.

მცირე შენიშვნა საუფლო ღოცვისათვის.

წარჩინებული ღოცუთა შორის ღოცუთა უფლისა ძველით დროთგანვე იყო საგნად ქადაგებათა და საეკლესიოთა სწავლათა ქრისტიანეთათვის. წმიდანი მამანი და მწუემსნი ეკლესიისანი მიაქცევდნენ მას ზედა განსაკუთრებითსა უურადლებასა და სწერდნენ ვრცელთა განმარტებათა და აღსხნათა, რათამცა ყოველთა ესმინათ იგი აღვილად და კანონიერად. ამასთანავე ითხოვდნენ, რათა ყოველთა სცოდნოდათ იგი მწიგნობართა და უწიგნოთა. შემდგომ ამისა, რადესაც გამოჩნდა საქრისტიანოში საკუთარი წიგნი, „კატეხიზმოდ“ წოდებული, შემტველი თვის შორის უსაჭიროების სწავლისა ყოველისა ქრისტიანისათვის, ღოცუთა ესე შეადგენს აუცილებელსა კუთვნილებასა მისსა, სადაცა განიხილუების და საკმაოდ განმარტების აზრი მისი. თვნიერ ამისა უაღრესობამან და სიუჭარულმან მისმან კუჭადად გამოაჩინა ყოველს განათლებულს ენაზედ სხუთა და სხუთა წიგნები კანონიერისა მისისა გულის-სმისა-ყოფისა და ხმალებისათვის, ვითარცა არის წინამდებარე ესე შრომა. ნამდვილი ამისა, შედგენილი რუსულს ენაზედ, დაიბეჭდა სანკტპეტერბურღს ოთხჯერ, — უკანასკნელი გამოცემა იყო 1859 წ. ეს საკმაოდ ამტკიცებს წიგნის ღირსებასა. უეჭველია, რომ არც საქართველს შვილთათვის იქმნება ეს უსარგებლო. ამასთანავე საჭიროდ ვრაცხთ ვაჩვენოთ ქართველთა შემდგომი განსხუთებითი კითხვა-ხმალება საუფლო ღოცვისა მხოლოდ ქართულს ენაზედ. ეს განსხუთება იხილუება ცხადად როგორც საღმრთო და საეკლესიო წიგნებში, ეგრეთცა ხმალებისაში და წარმოთქმისაში. მაგალითებრ: ერთი ამბობს და კითხუ-

ლობს ესრეთ: „პური ჩუქნი არსობისა მომეტე ჩუქნი დღეს... და
მომი ტეტე ჩუქნი თანანადებნი ჩუქნი... და ნუ შემიუჭანებ
ჩუქნი განსაცდელსა, არამედ მისხნენ ჩუქნი ბოროტისაგან.“ ხო-
ლო მეორე ესრეთ: „პური ჩუქნი არსობისა მოგეტე ჩუქნი დღეს...
და მოგო ტეტე ჩუქნი თანანადებნი ჩუქნი... და ნუ შეგო-
უჭანებ ჩუქნი განსაცდელსა, არამედ გვისხნენ ჩუქნი ბოროტი-
საგან.“ როგორცა ხჩანს აქედამ, ეს განსხუება არის წარმოდგა-
ნი ოთხი ზმნებისაგან: მომეტე, მომი ტეტე, შემიუჭანებ,
მისხნენ. — როგორა სჯობს, უ. ღრამდატიკონო ქართულენო?
მომეტე თუ მოგეტე, მომი ტეტე თუ მოგო ტეტე
და სხ...? თუძცა, მართალია, არა აუღდება რა ამით არცა სარწმუ-
ნობას და არცა საუფლო ღოცვის აზრს; მაგრამ, უეჭველია, სჯობს,
რომ წმიდა ესე ღოცუა და საფუძველი ღოცუათა ითქუას ყოველ-
თაგან და ყოველს შემთხვევაში — შინაურს და საეკლესიო ღოცუაში
ერთითა შინითა და ერთითა გულითა, — ერთითა ლექსითა და
ერთითა ზმნითა. სინორულში მოუჭანს ამისი არის ვალი ეკლეს-
იის მთავრებისა, რომელთაცა აქამოდეტ უნდა მიექციათ ამასკად
ყურადღება და მოესზოთ უკურო და უხიამოვნო განსხუება...

მღუდელი გიორგი სელიძე.

12-ს აგვისტოს 1866 წ.
ქ. ტფილისი.

საუფლო ღოცვისათჳს.

ჰანონიერისა მისისა გულის-ხმის-ყოფისა და ხმარებისა.

თავი პირველი.

საუფლო ღოცვისათჳს საზოგადოდ. წარმოება, ანუ დასაწყისი
საუფლოს ღოცვისა.

ზირველნი შედგომილნი იესო ქრისტესნი და
თვალით მხილველნი მისნი კორცესა შინა, წმიდანი
მოციქულნი, ხშირად ხედვიდენ მას მლოცველად,
და იწყეს რა თუთცა გრძნობად სამარადისოდსა
საჭიროებისა და მაცხოვარებითისა ძალისა ღოცვისა,
უტყოდნენ ზეცვიერისა მოძღუარისა: უფალო, გჴასწავე
ღოცჴა, ვითარცა იოანე ასწავა მოწაფეთა თჳსთა
(ლუკ, თ. 11 მუხ. 1). თხოვასა ზედა მოწაფეთასა
მაცხოვარმან მიუგო: თქუწნ ესრეთ იღოცვედით:
,,მამო ჩუწნო, რომელი ხარ ცათა შინა, წმიდა იუავნ
სახელი შენი; მოვედინ სუფევა შენი; იუავნ ნება
შენი, ვითარცა ცათა შინა, ეგრეცა ქუწყანასა ზედა;

ჰური ჩუწნი არსობისა მომეც ჩუწნი დღეს; და მომიტევენ ჩუწნი თანანადებნი ჩუწნი, ვითარცა ჩუწნი მიუტევებთ თანამდებთა მათ ჩუწნთა; და ნუ შეგვიყვანებ ჩუწნი განსაცდელსა, არამედ გვიხსნენ ჩუწნი ბოროტისაგან. რამეთუ შენი არს სუფევა და ძალი და დიდება საუკუნეთა მიძარტ. ამინ“ (მატთ. თ. 6. მუხ. 10—11, 12, და 13). სახეთა შინა მოცემულთასა იესო ქრისტემან მოსცა ლოცუა ესე ყოველთა მართლმორწმუნეთა ქრისტიანეთა ყოველთა შინა დროთა და ყოველთა შინა საუკუნეთა.

განსაზღვრება ჭაზრისა მისისა.

საუფლო ლოცუა ჭაზრისა შინა თვისსა არს საზოგადო და სრული სწავლა, ანუ მოძღვრება ლოცუად, ზირჭელი და უმთავრესი სახე ყოველთა ლოცუათა (იხილ. ვრცელ. კატეხის. გამოც. უმაღლესისა ბრძანებისაძებრ), არა არს ლოცუისათვის უკეთეს მისა მოძღვრება, ანუ დარღება.

წოდება.

ესე ლოცუა იწოდების საუფლო ლოცუად მისთვს, რომელ იგი მოცემულარს თვთ უფლისა იე-

სო ქრისტესადმიერ; წოდება ესე განარჩევსცა მას ეოფ-
ლისა სხვსა ლოცვისაგან.

ჰანონისადებრ საუფლოს ლოცვისა ჯერ არს სწავლა ლოცუად.

ჯერაღს თვთოეულისა ქრისტიანისადმი, ჰან-
ონისადებრ საუფლოს ლოცვისა, სწავლა აღუღენად
ღუთისადმიმართ ეოფლისა ვედრებისა; ვინაჲდგან იგი
არს უუსრულისი სახე ქრისტიანობრივისა ვედრები-
სა. თვთ მოძღუარმან ჩუწნმან ქრისტემან (მატთ. თ.
23 მუხ. 8.) კეთილანება მოცემა ეოფლთა ქრის-
ტიანეთადმი სახელდობრ ამა სახისა, და არა
სხვსა. ლოცუა არა თანახმად ამა სახისა იქმნება,
ჰანონისადებრ წმიდისა კვიზრიანესა, არა ხოლო
უძეცრება, არამედ გარდახდომილებაცა, წარმოთქმისა-
მებრ თვთ იესო ქრისტესა: „დაგიტევებიეს მცნება
ღუთისა და გიზურიეს მოძღურება კაცთა“ (მარკ. თ.
7, მუხ. 8).

ვითარი ლოცუა იქმნების ჭემმარიტ ლოცუად?

მხოლოდ ის ლოცუა იქმნების ჭემმარიტ ლოცუად,
რომელიცა აღუღინების თანახმად სულისა, ჰანონ-

სა და შეცულობისა საუფლოსა ღოცვისა, ამა უსრულესისა სახისა. რაოდენ და რაბამაც უნდა იღოცოს ქრისტიანემ, გარნა ვიდრემდის არ იხწავებს ღოცუასა ჰასრისამებრ ამა ღოცვისა, იმა დროდმდე ვედრება მისი აღესრულება უფრო ჩუწულებისამებრ სოფლისა, ვიდრე განღვიძებისამებრ შვილებრივისა სოფლისა ღუთისა მიმართ; იმა დროდმდე ღოცუა მისი არ იქმნება სრულიად წმიდად, კეთილ-მისათვალიად და სათნოდ ღუთისა მსხუწრწლად; იმა დროდმდე კემოს ვერ იხილავს იგი სურვებადთაცა ნაყოფთა ჭემმარტისა ღოცვისათა. მაშა სადამე ღოცუა: „მაძაო ჩუწნო“ უნდა იყოს როგორც სული ყოფლის ქრისტიანობრივის ვედრებისათჳს.

ღოცუა მაძაო ჩუწნო, უნდა იყოს განსაკუთრებით ჰატივი-ცემული.

საუფლო ღოცუა უნდა იყოს განსაკუთრებითა ჰატივის-ცემასა შინა ყოფლისა ქრისტიანისასა უმეტეს ყოფელთა სხუათა ღოცუათა, ვითარცა მისთჳს, რომელ იგი მოგუცა თჳთ მაცხოვარმან, ეგრეთუწ ჩინებულისამებრცა საგანისა თჳსისა, ყოველმან ქრისტიანემ მიუცილებელად უნდა დაიხწავლოს იგი თჳთ

სიუზიდიდგან, ხოლო შემდგომ დასწავლისა, ყოველ
დღე, დილით და საღამოთ, და სხუა დროსა დღი-
სასა, ალაუღინოს იგი სრულიადითა უურბდლებითა
და კეთილმოწიწებითა. არცა შეიძლება ვიფიქროთ
ამ საგანზედ სხუა გუარად, ამისთვის რომელ თვთ
ღმერთკაცმან სახესა შინა მოცეიქულთასა, ჰრქუა
ყოველთა თვსთა შედგომილთა: „თქუწნ ესრეთ ილო-
ცევდით: „მამაო ჩუწნო, რომელი ხარ ცათა შინა“
დასხუანი. მაგალითი განსაკუთრებითისა ჰატვიის-ცე-
მისა ამა ლოცვისადმი გვიჩუწნეს ჩუწნ თვთ თავით
თვსით წმიდათა მამათა და მოძღუართა ეკკლესიისა-
თა, ოდესცა დააწესეს თქმა, ანუ გალობა მისი ჟამ-
სა ყოვლისა საზოგადოდასა ღუთისმსახურებისასა,
აღსრულების დროსა წმიდათა საიდუმლოთა და ქრის-
ტიანობრივთა წესთა.

სწავლა ჩინებულებისათვის საუფლო ლოცვისა წმიდისა კვიზრიანესი,
კარფაგენის ეპისკოპოსისა.

წმიდა კვიზრიანე შესახებელად საუფლოს ლოცვისა
გვაძლევს შემდგომსა სწავლასა: მან, ვინც მოგვანი-
ჭა ჩუწნ ცხოვრება, გვასწავა ჩუწნ ლოცუა... და

რათა მსწრაფად და უმარჯვესად შეისმინოს ჩუქნი
მამამან ზეცათამან, უნდა აღვაუღინოთ მისდა ის
ლოცუა, რომელიცა გვასწავა ჩუქნი მხოლოდობი-
ლმან ძემან მისმან. მასთანავე, ღუთაებრივისა დარ-
გებისა-ძებრვე მისა ღუთისა, ჩუქნი მოვალენი ვა-
რთ „თაუვანის-ვსცეთ მამასა სულითა და ჭკუძმარ-
ტებითა“ (იოან. თ. 4. მუხ. 23); ხოლო რომელი
სხუა ლოცუა იქმნება უსულიერეს მოცემულისა ჩუ-
ქნიდა იესო ქრისტეს-ძიურ, რომელმან მოკვილი-
ნა ჩუქნი სულიცა წმიდა? ვითარღი ლოცუა მამისადმი
იქმნება უჭკუძმარტეს წარმოთქმულისა ჰირითა მი-
სათა, რომელი არს „ჭკუძმარტება“ (იოან. თ. 14.
მუხ. 6)? ვითარღი ლოცუა ცოდუთათ-თუს ჩუქნითა
არს უკეთილწარმატებულეს წინაშე ღუთისა იმა
ლოცვისა, რომელსა შინა ვევედრებით მათთუს სიტუ-
ვებითა თუთ შუამდგომელისა ჩუქნისათა, რომელმან
გვრქუა ჩუქნი: „რაოდენიცა რა სთხოვოთ მამასა სახე-
ლითა ჩემითა მოგცეს თქუქნი“ (იოან. თ. 16. მუხ.
23.)

რასა შეიცავს თუხ შორის საუფლო ლოცუა?
თუძცა მოკლე არს საუფლო ლოცუა, ვარნა

იგი შეიცავს თვს შორის უოველთა აწსებითთა კანონთა ქრისტიანობრივის ვედრებისათა. მას შინა გვეძლევა ჩუქნი დარვიება მისთვსაცა, თუ ვითარისა თვსებისა უნდა იყოს თვთ მლოცველი; მისთვსაცა, თუ ვითარ უნდა ადავლინოს უფლისადმი თხოვანი თვსნი; მისთვსაცა, თუ ვითარნი უნდა სთხოვოს ღმერთსა ნიჭნი, სულიერნი და სორციელნი, აწსებით საჭირონი კეთილდღეობისათვსცა აწ მდგომისა ცხოვრებისა, და მოწოდებისათვსცა საუკუნოდსა ნეტარებისა.

განყოფა მისი.

უცხადესისა და უადვილესისა განხილვისა თვს საუფლოს ლოცვისა, მას ჰყოფენ: მოწოდებად, შვიდ თხოვად და დიდებისმეტყველებად.

თავი მორა.

მოწოდებისათვის.

„ მამაო ჩუენო, რომელი ხარ ცათა შინა.“

საჭირო არს წინათ განმზადება ლოცვისადმი.

უწინარეს ვიდრე ქრისტეანე მუდგებოდეს მხოლოდ დაწეებასა ლოცვისასა; უწინარეს, ვიდრემდე წარმოსთქვამდეს იგი მხოლოდ მოწოდებასა, ანუ ღაღადებასა უფლისა მიმართ შესმენისათვის ლოცვისა მისისა—უნდა იფიქროს ესრეთ: უკეთუ ქვეშევრდომი, რომელსაცა აქუს საჭიროება და შემთხვევა ჰირდაჰირ წარსდგეს წინაშე ხელმწიფისა თვისისა რაჟსამე სათხოვნელად, მოფიქრებით და განმზადებით მოელის იგი დროსა ესრეთისა წარდგომისასა, და შიშითა ხვდება დადგომასა ამა წარჩინებულისა წამისასა: მაშა რაოდენ უმეტეს ქრისტეანემ, რომელსაცა ეგულუების წარდგომა წინაშე მეუფისა მეფეთასა და კულთა მხილველისა ღმრთისა, წინათ თანამდებარს ეოვლითა სიფრთხილითა და ეურადღებითა განამზადოს თავითვისი, შინაგან და გარეგან, სულიერად და ხორციერად

ლად, ამა წმიდისა წამისათჳს; და შემდეგ ცხოველი-
სა წარმოდგენითა უოველგან მყოფობისა და უოველი-
სა მეცნიერებისა უფლისა უოვლად-შესამლოდითა ში-
შითა ღუთისათა და სრულიადითა კეთილ-მოწიწე-
ბითა შეუდგეს ლოცვითსა საუბარისა მისთანა. წინას-
წარმეტყუელნი მოსე, სინასს ზედა, ოდესცა ეკუთვე-
ბოდან წარდგინებან ერისა ისრაილისა წინაჲ ღუთი-
სა, მოსაღებელად მისგან სჯულისა, ამხადებდა მი-
სთჳს ებრაელთა სამის დღის განწმედითა. გარნა შე-
მდგომცა ამა განმხადებისა ისრაიტელნი, რომელთა
შეეძინათ გამოცხადებისაგან ღუთისა მთასა ზედა სი-
ნასს, და თჳთ არ ეძლოთ მიახლება მისდა, უკუ-
სდგეს მთისაგან და სთხოვეს მოსეს უოუნა შუამავა-
ლად შორის მათსა და ღუთისა. ხოლო ჩუენ, მხედ-
ველნი ესრეთისა ძაგალითისანი და განათლებულნი
სახარების სწავლითა ვიკადრებთა შეუვრდეთ ღმერთ-
სა ლოცვითა თჳნიერ ჯეროჳანისა მისდამი განმხა-
დებისა და ძრწოლისა? თუძცა ვსცხოვრებთ მადლი-
ანს დროსა (იოან. თ. 1. მუხ. 17), თუძცა თჳთ
უფადი მიუწითომელად მოკვეახლა ჩუენ, მიიღო რა

თუთ კორცი ჩუწნი (ებრ. თ. 2. მუხ. 14. და სი-
დუმლოდ მოკვცემსრა ჩუწნ უოვლად წმიდასა კორც-
სა თუსსა და სისხლსა საჭმელად და სასუმელად; გარ-
ნა ესრეთმან სიმდიდრემან მადლისა და კაცთ-მოუჭარე-
ბისა ღუთისამან სრულებით არ უნდა მიიუვანოს ქრის-
ტეანე იქამდინ, რომ მან იკადროს ოღესმე წარდ-
გომა წინაშე უსენახისა დაუდევნელად, თუნიერ
სათანადოდსა უურადლებისა და ჯეროვანისა განწყო-
ბილებისა სულისა თუსისა, შესაბამ დიდებულებისა
ღუთისა.

განსაკუთრებით აღმატება ლოცვისა, რომელიცა მოცემულ-არს
იესო ქრისტეს-მიერ.

წინასწარმეტყუწლმან მოსე მიიუჭანა ისრაი-
ტელნი მხოლოდ მთასთან, რომელიცა განსხვავებულ-
იყო ღუთის გამოცხადებითა. ხოლო ახლისა აღთ-
ქმისა სჯულის მომცემელი, უფალი იესო ქრისტე,
მომნიჭებელი შედგომილთადმი თუსთა შვილებრივისა
უფლებისა და მადლისა კადნიერებით დაუსჯელად
ჭხდად მამისა თუსისა ზეცათასა, და თქმად: „მამაო
ჩუწნო, რომელი ხარ ცათა შინა და სხუანი“, — ზირვე-

ლად, ნაცუღად მთისა, სულერად აღიუქანს — მათ,
ვითარცა იტუვის წმიდა გრიგორი ნოსელი ლოცვი-
თისა საუბრისათჳს, თჳთ ცაშია, ანუ მისდა, „რო-
მელი არს ცათა შინა“ მხვენებელი მათდა გზასა
მისდამი სათნოებასა შინა; ხოლო მეორედ იქმს მათ
არა მჭვრეტელად ხოლო, არამედ ზიარადცა საღმრ-
თოღსა ძალისა; ესრეთ რომელ მიახლოებულნი
ღუთისადმი, რომელთა აძლევს უფლებასა შვილთასა,
შეჰყავს რეცა ნათესაობასა შინა უხენავისა არსები-
სა თანა. იგი არა ჰყარავს წუუდიადსა შინა, ვითარ-
ცა სინასა ზედა, საღმრთოსა დიდებასა, რათა იგი
არა სახილველ იუოს მსურველთათჳს ხილვად მისა;
გარნა განსდევნის რა სიბნელესა უოულად-განძაბრ-
წუნვებელითა ნათლითა თჳსის სახარების სწავლი-
სათა, იქმს მას, რომელ წმიდანი გულისთა ცხა-
დად იხილვენ გამოუთქმელსა დიდებასა ღუთისასა,
(იხილ. სიტუჳა წმიდის გრიგორი ნოსელის საუფ-
ლოს ლოცვისათჳს). ჰსწავლისა-მებრ წმიდისა გრი-
გორი ნოსელისა, ესრეთი არს ძალი სიტუჳათა
უფლის ლოცვისათა, რომელ ჩუწნ წარმოვსთქუამთ

რა მათ, არა მარტოვსა ვსცემთ ხმასა, რომელიცა
შესდგება შეერთებისაგან მარცხელთა; არამედ მივი-
ღებთ მეცნიერებასა აღსვლისათჳს ღმრთისადმი, რომ-
ელიცა აღესრულება საშუალობითა აღმატებულისა
მოსწრაფებისათა. თუთ სიტყუანი ამა ლოცვისანი
გაკვიხსნიან ჩუწნ საკუთარსა გზასა, აღმევანებელსა
ღმრთისადმი,, (მასვე სიტყუასა შინა თქმულარს
ქვემოთ); და ესრეთ მივაქციოთ სრული ყურადღება
თუთოეულსა ზედა სიტყუასა, წარმოთქმულსა მას შინა
უფლისა მიერ.

სიტყუისათჳს საუფლოს ლოცვისა: მამო.

ზირველი სიტყუა საუფლოს ლოცვისა: „მამო“
ფრიად ძრავალ მნიშვნელოვან არს. ამა სიტყუათა იესო
ქრისტე აწაჳებს ქრისტიანებსა, ვითარცა განმარტებს
წმიდა კასსიანე რომაელი, „მიწოდებსა ლოცუასა ში-
ნა მდგომარეობისა უამაღლებულესისა და უუსრულე-
სისასა, რომელიცა შესცვლის ხედვასა ჭვრეტასა ში-
ნა მხოლოდსა ღმრთისა. და აღებრივისა მისდამი სი-
ყუარულსა შინა, სადა გონება ჩუწნი, გარემოცული
და განმსჭვალული ამა სიტყუარულითა, ესაუბრება

ღმერთსა; უმანლობელესის სახითა და განსაკუთრებო-
თის გულწრფელობით, ვითარცა მამასა თვისსა. ჩუწნ
ვამბობთ: „მამო ჩუწნო“! უკეთუ ესრეთითა სახითა
ღმერთსა და უფალსა ეოვლისა სოფლისასა საკუთა-
რითა ბავითა აღვიარებთ მამად თვისად, მამა მასთა-
ნაჲე ერთად ვაღვიარებთ მასცა, რომელ მდგომარე-
ბისაგან ცოდვითის მონებისა მოყვანებულ ვართ
მდგომარეობასა შინა ღმერთის შვილებისასა,, (ინი-
ლე. საუბარი ლოცვისათვის წმიდის კასსიანე რომ-
მაელისა თავი 18).

მამად წოდება ღმერთისა ძალუმს მხოლოდ მართლ-მორწმუნესა.

სიტყვითა: „მამო“—უკეთუ კერძოდ განვარჩევთ
მნიშვნელობასა მისსა, იესო ქრისტე ასწავებს ძლო-
ცველსა ქრისტიანესა—

1) რათა იეოს იგი ჭეშმარიტ ძედ ღმერთისა სარ-
წმუნოებითა თვისითა მისსა მიმართ ანუ ჭეშმარიტ
ძედ მართლ-მადიდებელისა ქრისტეს ეკკლესიისა. ვი-
ნაიდგან უფლება წოდებად ღმერთისა მამად მოეცემის
მხოლოდ ჰირობათა სარწმუნოებისათა იესო ქრის-
ტეს მიმართ და მადლითა კუთლადობისათა; რად-

ცა ჰსჩანს სახარების სიტყუათაგან: „როდენთა
იგი შეიწუნარეს მოსცა მათ ხელმწიფება, შეილ-
ღუთისაყოფად, რომელთა ჰრწამს სახელი მისი,
რომელნი არა სისხლთაგან, არცა ნებითა ხორცთა-
თა, არცა ნებითა მამაკაცისათა, არამედ ღუთისაგან
იშუნეს“ (იოან. თ. 1. მუხ. 12 და 13). მასთანავე
ჰემმარტი შვილი სრულებით მოჩილია დედისა
თვისისა; მაშა სადამე ქრისტიანესა ზედცა, ვითარ-
ცა შვილსა ზედა ქრისტეს ეკლესიისასა, დაედების
მოუალოება სრულიად მოჩილყოფად სწავლასა და
კანონთა დედისა მისისათა, წმიდისა ეკლესიისა,
წინააღმდეგ, ვინცა არა სცნობს მართლმადიდებელსა
ეკლესიასა დედად თვისად; მას არა ძალუძს ცნობად
ღუთისაცა მამად თვისად (ინილ. წიგ. მართლმად.
აღსარება ნაწ. მეორე, კითხუა 10). და იგი უნდა
შერაცხილ იქმნას წარმართად და მესვერედ, მეტევე-
ლებისაძებრ: „უკეთუ კრებულისაცა არა ისმინოს,
იყავნ იგი შენდა ვითარცა მესვერე და წარმართი“
(მატთ. თ. 18. მუხ. 17).

2.) რომელიცა ღმერთსა უწოდებს მამად, მას უნდა აქუნდეს
შვილებრივი მას ზედა სასოება.

საჭიროა, რათა ძლოცველი ქრისტიანე იყოს
ჭეშმარიტ მედ ღუთისად შესახებად სასოებისა თჳსი-
სა მას ზედა, ესე იგი, რათა აღამაღლებდეს ზეცა-
თა მამისადმი კეთილთა თჳსთა თხოვანთა არა სხუა-
ფრივ, თუ არა შვილებრივითა სასოებითა მიღებად მათ-
თა; ვინაჲდგან სთხოვს მამასა შვილთმოყუარესა და
მრავალმოწყალესა (ლუკ. თ. 6. მუხ. 35.), მამასა
ყოვლადბრძენსა, ყოვლისა-მეცნიერსა და ყოვლად-
შემძლებელსა. ხოლო ვის ძალუძს ესრეთისა მამისა-
გან ელოდებოდეს არა მამობრივისა. „უკეთუ თქუ-
ნს უკეთურთა, იტევოს თჳთ იესო ქრისტე, იცით
მისაცემელი კეთილი მიცემად შვილთა თქუწნთა;
რადგან უფროსლა მამამან თქუწნმან ზეცათამან
მოსცეს კეთილი რომელნი სთხოვდენ მას“ (მატთ.
თ. 7 მუხ. 11). ეგრეთვე იტევოს ღმერთი ზირი-
თა წინასწარმეტყუწლისა ისაიასითა: „ნუ დაივიწყოსა
დედაკაცმან ერძისა თჳსისა, ანუ არა შეიწყალნეს ნა-
მოხნი მუცლისა მისისანი, დაღათუ ესენიცა დაივიწყ-

უნეს დედაკაცმან, გარნა მე არ დავივიწყო შენ“
(ისაი თ. 49. მუხ. 15). ზეცური მამა უარს არ
კვიროფს მას შინა, რასაცა ვითხოვთ ჩუწნ; არა-
მედ თვთ კვამლევს ჩუწნ ღონისძიებათაცა, ვი-
თარ ვითხოვოთ მისგან, და კეთილ-ნაწილეო-
ბით მიიღებს ლოცუათა ჩუწნთა, მხოლოდ კი
ისინი იუწუწნენ წმიდანი და გამომდინარეობდნენ სი-
ღრმისაგან შემუსვრილისა და დამდაბლებულისა გუ-
ლისა (იხილ. წიგ. მართლ-მად. აღსარება, ნაწილი
მეორე კითხუა 10). და ესრეთ უკეთუ ვინმე ლოცუ-
ლობს და ღმერთსედ კი მტკიცე სასოება არა აქუს
მან ჯერეთ არ იცის ლოცუა შვილებრივი ქრისტიან-
ობრივითა სუღითა.

3.) რათა ვხადოდეთ ღმერთსა მამად, უნდა გუაქუნდეს შვი-
ლებრივი მისდაძი სიუჭარულთი.

საჭიროა, რათა ძლოცველი ქრისტიანე იყოს
აღვსილი შვილებრივითა სიუჭარულითა ღუთისა მი-
მართ და წარსდგებოდეს სალოცავად არა მონებრი-
ვითა შიშითა და რიდობითა, არამედ ურმებრივითა
სიუჭარულითა და კეთილ-მოწიწებითა. სუღი მისი
უნდა იყოს ამ დროს აღსავსე მხურვალეთა გრძნო-

ბათა კეთილისა მკლისათა, რომელი ჰყოფს სიტ-
კობასა საუბრობასა შინა საეჭარელისა მამისათანა
თვისსა. აღსებული ღმრთის სიეჭარულითა სული
ისწრაფის, რათა წარმოაცალიეროს თავი თუნი წი-
ნაშე მისსა, ესაუბროს მას, ისმინოს მისი და სსუა-
ნი. წინააღმდეგ, ვინც ესრეთ არ შეუვრდება ღმერ-
თსა, მან ჯერ არ იცის ლოცუა შვილებრივი. ამის-
თვის მლოცველსა ქრისტიანესა უნდა აქუნდეს გული
უფროს მამისა მიმართ ზეცურისა და სიღრმესა
შინა სულისასა შეკონებისაჲმებრ სიეჭარულისა, იგრ-
ძნოს თავი თუნი მედ მისსა, ესე არს ერთი ზირო-
ბათაგანი შვილებრივისა ლოცვისა.

4.) ვინც ღმერთისა უწოდებს მამად, მას უნდა აქუნდეს თუნი-
ბანი და ცხოვრება, რომელნიცა ეფერებიან მედ ღმრთისად ყოფილ-
სა შვილსა.

სასოკადოდ სიტყვითა: მამაო, იესო ქრის-
ტე ასწავებს ყოველსა შედგომილსა თვისსა, რათა
აქუნდეს მას ქრისტიანობრივისა ლოცუისათვის ყოვე-
ლნი საჭირონი სულის თვისებანი და ყოველი სა-
ხე ცხოვრებისა მედ ღმრთისად ქმნილისა მკლისანი.

მართლიად მოწოდებულსა ღმერთისასა მამად, სიტყუა-
თაჲმებრ გრიგორი ნოსელიისა, ვითარცა უნდა აქუნდეს
სული, ვითარცა შვილებრივი კადნიერება, ვითარცა
სინიდისი; რათა მიჰხვდეს რა შეძლებისაჲმებრ ღმერ-
თსა და გამოუთქმელსა დიდებასა მისსა სახელწოდე-
ბათაგან, რომელნიცა მითვსებულარინ ღმერთისადმი,
და ჰსცნობს რა, რომელ ღმერთებრივი ბუნება არს
არსებითი სახიერება, სიწმიდე, მხიარულება, ძალი,
დიდება, სიწრფე და შემდგომი; კადნიერ იქმნას
წარმოთქმად ესრეთი დიდი სახელი; და ესრეთი დიდი
არსება ჰხადოს მამად თვსად? ესრეთ, უკეთუ ამ კაცს
აქუს რაოდენიმე განსჯა; მაშინ, არა მხოვებელი
თვს შორის მსგავსთა სრულებათა, ვითარცა იკად-
რებს აღამაღლოს ღმერთისადმი ესე ხმა, და ჰსთქუას:
მამაო! კეთილ-სახიერი ბუნებითა, რა საკურველია
არ შეიძლება იქმნას მამად ბოროტისა არსებისა; წმი-
და მამად უწმიდურისა ცხოვრებითა, შეუცვა ლებელი
დაუდგრომელისა, მამა ცხოვრებისა მოძკუდარისა ცო-
დვითა. მწიკვლ-მეუხებელსა არა ძალუძს ეოფნა მამად
შემწიკვლებულისა უწმიდურებითა ვნებათათა, კეთი-

ღის-მოყოფელსა ანგაარისა; სიტყვით: მას, რომელსა
ჰქონან ეოველნი სისრულენი არ მალ-უმს ეოფ-
ნა მამად მონა ქმნილთა ბოროტისადმი. ამისთვის
უკეთუ კაცი, რომელსა აქუს საჭიროება განწმედასა
შინა, განიხილავს რა თვთ თავსა თვისსა, და ჰპო-
ებს რა სინიდისსა თვისსა ბიწიერად, სავსედ მწიკვ-
ლისა და უსახერ-ქმნილად ცოდვითა, უწინარეს გან-
წმედისა თავისა თვისისა, გაჰბედავს შერაცხვასა თა-
ვისა თვისისასა მოუჭასად ღუთისა, და არა-მართა-
ლი მართალსა, არა-წმიდა უწმიდესსა, უწოდებს:
მამათ! მაშინ, რასაკურველია, რომ სიტყუანი
მისნი არიან განლაღებითი გმობა ღუთისა. იგი
უწოდებს ღმერთსა მამად თვისსა ბიწისა, ჰრაცხს მას
დასაბამად და მიხესად ბოროტთა საქმეთა თვისთა;
ვინადგან სახელწოდება: მამათ, აღნიშნავს მიხესსა
მისისასა, რადცა წარმოსდგა მისგან. გარნა „რა მო-
უჭსობა არს სიმართლისა და უსჯულოებისა, ანუ
რა ზიარება არს ნათლისა და ბნელისა“ (ბ. კორ.
თ. 6. მუხ. 14), სიტყვისა-მებრ მოცოქულისა? ნათე-
ლი ეზიარება მხოლოდ ნათელსა, მართალი მართალ-

სა, სახიერი სახიერსა, უხრწნელი უხრწნელსა.
ხოლო წინააღმდეგნი ამათდა თვსებანი-მეუძლებანი
შეერთდნენ ეგრეთვე ერთ გუართათანა თვსთა;
ვინააღგან „ვერ ხელეწიფების, ხესა კეთილსა ნაყო-
ფისა ხენეშისა გამოლება“ (მატთ. თ. 7. მუხ. 18).
და ესრეთ, ოდესცა იესო ქრისტე გუასწავებს ჩუწნ
ლოცუასა შინა წოდებასა ღმთისასა მამად თვსად;
მაშინ თვთ ამით წინადაგვიდებს ჩუწნ დიდსა კანონ-
სა ცხოვრებისასა (იხილ. სიტყუა წმიდისა გრიგო-
რი ნოსელისა საუფლოსა ლოცუისათვს). მაშა სადა-
მე, ოდესცა შეუვრდებით ჩუწნ ღმერთსა ლოცუითა,
მაშინ ზირველ ეოვლისა უნდა მივაქციოთ უურად-ლე-
ბა ცხოვრებასა ზედა ჩუწნსა და განვიხილოთ, გუა-
ქუსა რაამე ღირსი ზიარებისა ღმთისათანა? ხო-
ლო შემდგომ უკეთუ კადნიერებით აღვამაღლოთ მის-
და ესე მადლითი ლოცუა (იხილ. ქვემოთ მასვე
სიტყუასა შინა).

5.) მკლებრივისა ლოცუისათვს არა საჭირო არიან მშუწნიერ-
სიტყუაობა და 'მრავალ-მეტყუწლესა.

მნიშვნელობა სიტყუისა: მამათ, განვრცულ-

დება თვთ ლოცვს წარმოთქმაზედაცა და სახელ-
დობრ: ა) ქრისტიანობრივისა ლოცვსათვს, ამაღლე-
ბულისა ღუთისადმი ძეებრივითა სუღითა, არა საჭი-
როარიან მშუწნიერსიტუეუაობა და მრავალ-მეტეუწ-
ლება; ვინაჲდგან ოდეს შვილი სთხოვს რასამე კე-
თილსა და ბრძენსა მამასა, მაშინ მამა არ ითხოვს
მისგან ენა-მჭევრობითსა და მრავალსიტუეერსა
გამოთქმასა თხოვისასა, არამედ მხოლოდ სიწრფო-
ებასა და გულ-კეთილობასა. მაცხოვარიცა ჩუწნი
ასწავებს რა მოწათუეთა თვსთა ჭეშმარიტსა ლოცუა-
სა, ეტევის: „რავამს ილოცვდეთ, ნუ მრავალსა იტ-
ვით, ვითარცა იგი წარმართთაგანნი, რამეთუ ჭკო-
ნებედ ვითარმედ მრავლის-მეტეუწლებითა მათითა
ისძინოს მათი: ხოლო თქუწნი ნუ ემსგავსებით მათ,
რამეთუ იცის მამამან თქუწნიმან რა იგი გიბმს
თქუწნი ვიდრე თხოვადმდე თქუწნიდა მისგან (მათ. თ.
6. მუხ. 7 და 8). და ესრეთ ჭმვენის ქრისტიანესა
აღამაღლოს ძეებრი ლოცუა ზეცეერისა მაძისადმი,
რომელი განიხილავს დაჟარულითა სიწრფოებითა
და კეთილითა სუღითა და სიკუწარულის გუღითა,

რომლისა სავსებისაგან ზირი მისი თვით იმეტუქს-
ლებს.

მე მადლისა უნდა ლოცულობდეს მოთმინებითა და მოუღა-
ლაკად.

ბ) ქრისტიანისადმი, ვითარცა შუალად ღუთი-
სა ქმნულისადმი, შემთხვევათა შინა ხაჭიროებისასა,
ჯერაჲს მოუცილებელად ლოცუად ღუთისადმი და
არა მოწყინებად (ლუკ. თ. 18 მუხ. 1); ამისთვის რომ-
მელ თხოვათა თვითა აღამაღლებს იგი ყოვლად-
სახიერისა მამისადმი. — უკეთუ ბრძენნი ქუჭყანისანი
მამანი კეთილის-განსრახვითა ზოგჯერ არა მსწრაფლ
აღასრულებენ სასარგებლოთაცა თხოვათა კეთილთა
შუალთა თვითათა; ხოლო გონიერნი შუალნი, ესრე-
თს შემთხუჭვაში, მტკიცედ დარწმუნებულნი სიუჭარუ-
ლსა ზედა მშობელთასა მათდამი, არა დასცხრებიან
რამდენ-ჯერმე და დიდის გულს-მოდგინებით თხო-
ვად მათდა, ვიდრემდის დასასრულ არ მიიღებენ
თხოვილსა: მაშა მსგავსითავე სახითა ქრისტიანენიცა,
მენი ღუთისანი მადლითა, არ უნდა მომედგოდნენ
ლოცუათა შინა, შესახებ კეთილთა საჭიროებათა თვს-

თა, უკეთუ არ მიიღებენ საჩქაროთ თხოვილსა; არამედ თანამდებარისან განგრობობად ლოცუათა მათ დიდითა გულსმოდგინებითა სულისათა, განმხნევებულთა იმა ჭაზრითა, რომელ ივინი სთხოვენ ისრეთსა მამასა, რომლისა მოწუალება და კაცთმოუჭარება უსომო არიან. ამასთან არ შეიძლება რომ არ განვიმეოროთ კუალად ესე ნუგეშინისცემითნი სიტყუანი იესო ქრისტესნი: “უკეთუ თქუწნ უკეთურთა იცით მისაცემელი კეთილი მიცემად შულთა თქუწნთა, რაოდენ უფროსლა მამამან თქუწნმან ზეცათამან მოჰსცეს კეთილი რომელნი ჰსთხოვდენ მას (მათ. თ. 7. მუხ. 11).

6) ძეგბ მლოცუწლი უნდა სრულიად მინდობილი იყოს წმინდისა ნებისადმი ღუთასა.

შესახებელად ძეგბრისა ვედრებისა კუალად საჭირო არს შენიშუნა შემდგომისა: — ვინცა სთხოვს ღმერთსა სულიერთა კეთილთა და არა მიიღებს კი მათ, იგი მოუალე არს მოუცილებელად ითხოვდეს სარწმუნოებითა და მოთმინებითა, და მიიღებს მათ. ხოლო ვინცა წინააღმდეგ ითხოვს რასამე ქუწუნერთა კეთილ-

თავანსა; მაშინ უნდა ძეებრ მიანდოს თავი თვისი
ნებასა ღმერთისასა: ამაღ რომელ თვით მას არა ძალ-
უმს ცნობად, სასარგებლო იქმნება, თუ სავნებელი
მისთვის ნათხოვნი, მასთანავე კუხლად მლოცველი
უნდა დაწმუნებული იყოს, რომელ ღმერთი, მულო-
მოუჭარე მამა ჩუწნი, რომელი მარადის ზრუნავს
ჩუწნისა სიკეთისათვის, მოგუცემს, თუ არა გვაძლევს
მას რასაცა ვითხოვთ, ყოველსავე ჰმართავს უძჯო-
ბესინადმი, ყოველსავე განაგებს სასარგებლოდ ჩუწ-
ნდა, და მისთვის ორივე შემთხვევაში უნდა ვმადლო-
ბდეთ მას. ოდეს უფალი არ აღასრულებს თხოვანთა
ჩუწნთა; მას ჟამსაცა შინა, არ უნდა ვიფიქროთ, რომ
ლოცუანი ჩუწნნი დაძინენ სრულებით ამაოდ,
უკეთუ ისინი ამაღლდებიან სულითა და ჭეშმარიტე-
ბითა (იოან. თ. 4. მუხ. 27). ვინაჲდგან მამა ზე-
ცათა უეჭველად მოწყალებით ისმენს და მიიღებს ეს-
რეთთაცა ლოცუათა ჩუწნთა; გარნა ნაცუელად სორ-
ციელთა კეთილთა უხილავად მოგვივლენს, იგი
სულიერთა კეთილთა, უკეთუ არა აწ მდგომსა შინა
ცხოვრებასა, მამა მეოფადსა მაინცა, ამა ჭეშმარი-

მოდურება

მრევლთადმი კვირა დღით ეკლესიაში სიარულ-
ზედ (*).

„ვიხარე რომელთა მრჩეულს
მე: სახლსა უფლისასა შევი-
დეთ.“ (ფს. 121, 1.)

წმიდასა წინასწარმეტყუელსა დავითს, დაწმუნებულსა სარგე-
ბლობსა და საჭიროებასა ზედა ტაძრად ანუ სახლსა ღვთისა სიარ-
ულისასა, სადაც ღმერთი განსაკუთრებით იმყოფება მადლითა თვ-
სითა, ესმა რა სმა მოწოდებისა ეკლესიასა შინა, მსიარულებით
ადმოსთქუა: „ვიხარე რომელთა მრჩეულს მე სახლსა უფლისასა შევი-
დეთ“.

ვითარია, ქრისტიანენო, საჭიროება ტაძრად სიარულისა და
ვითარია ამისგან სარგებლობა?

საჭიროება და სარგებლობა ტაძრად სიარულისა ცხადნი არი-
ან: რომელს ქრისტიანესაც ჰკითხავ, ყოველი გეტყვის, რომელ მას
საშინელი სურვილი აქვს შესულად საუკუნოსა ნეტარებასა შინა. ხო-
ლო მიღებისათვის ამისა შირველი საქმე არს სიარული ეკლესიასა
შინა.

ეკლესია არს სასულიერო სასწავლებელი, რომელსაცა შინა

(*) თქმული ერტისის ეკლესიაში 1865 წ.

განიმარტების მცნებანი ქრისტესნი, ესე იგი — მოვალეობა ქრისტეანისა და ყოველივე საზოგადოდ ქრისტიანობრივი სწავლა: „თუნიერ სარწმუნოებისა ვერ შემძლებელას სათნოყოფა ღმრთისა (ებრ. 11, 6). ეკლესიას ცხოველითა სიტყვითა აღსწერს და წარმოუდგენს მსედველობაში მიძვლელთასა მამასა ღმერთსა. ძესა და სულსა წმიდასა შემოქმედად, გამოძხვნილად და განმანათლებელად კაცთა ნათესავისა. ყოველი ქრისტიანე, მყოფი ნივთიერსა ამა სოფელსა, უძობესად განემტკიცების სარწმუნოებასა შინა ესრეთითა სასითა, ვიდრე სხუა რიგის სწავლითა; მამა სადამე სძირად უნდა ვიხილოთ სასლი ღმრთისა, რათა ვისწავოთ ესე.

ვინააღგან უკუწ სიტყვისაებრ მოციქულისა: უკეთუ არა აქუნდეს საქმენი, სარწმუნოება მკუდარას (იაკ. 2, 17); ამისთვის წმიდა ეკლესიას სატთა მიერ მაცხოვრისა, ანგელოზთა და წმიდათა, წარმოადგენს მაგალითთა მიზამვისათვის მათდა კეთილთა საქმეთა შინა. განსაკუთრებით სასარგებლო არს, რომ ეკლესიასა შინა სამღუდელთა მსახურთა მიერ შეიწირვის ღმრთისადმი ღოცუა სხუა და სხუა საგანზედ, რომელნიც საჭირონი არიან დაცვისათვის აწ მყოფისა დროებითის ცხოვრებისა და მიღებისათვის მომავლის საუკუნოებასა ნეტარებისა.

ყოველს ქრისტიანეს შეუძლიან ილოცოს სასლში; მაგრამ ღოცუასა საზოგადოსა ანუ ეკლესიურსა აქუნს უმეტესი ძალი და მნიშვნელობა. მაცხოვარი ძე ღმრთისა იტყვის: „რამეთუ სადაცა იუჟნენ ორნი, გინა სამნი შეკრებულ სასკლისა ჩემისათვის, მუნ ვარ მე შორის მათსა“ (მათ. 18, 20). გარდა ამისა ეკლესიასა შინა მღუდელთა აქუნთ უფლება ღმრთისგან მიცემული, რათა იშუამდგომელთა მოწმუნეთათვის წინაშე ღმრთისა და მისთა წმიდათა. წმიდა იოანე ბაქრაძე, ახსენებდა რა ამასზედ, ჭსთქუა: „ამბობენ, შემიძლიან ღოცუა სასლში, — შენ აცთუნებ თავსა თვსსა, მეგობარო. შენ შეიძლებ ილოცო სასლში, ეს მართალია, მაგრამ ესრეთ არა, როგორც ეკლესიასა შინა, სადაც შეკრებების რაკდენიმე მამანი და

აღვლენის ღმერთისადმი ერთობით ღმერთს სამუცხს ხმას. ამისთვის არიან დადგენილნი მღვდელნი, რათამცა ღმერთის ხალხთა, რომელნიც იქმნებიან ხუცტნი, შეაკრთონ უმეტეს ძლიერთა ღმერთათათხა და აღავლინონ ზეცად. მაგრამ ზოგნი ჩუქნნი ქრისტიანენი, საუბედუროდ და შემწუსებულად წმიდის ეკლესიისა, არა ცდილობენ სიარულსად ეკლესიისა შინა მსგავსად წმიდის წინასწარმეტყულებისა და ვითისა. მრავალნი მათგანნი, იხმენენ რა ზარის ხმას მოწოდებად ეკლესიისადმი, ნაცულებად სიარულისა შევიწროვებისა ხუციითა, შესწუსებისა, როგორც იმისთვის, რომ არა ხუცთ რავდენსამე ხალხს ანუ მინუტს მოხცდნენ ამ ხოთელის სახორციელოს საქმესა და დროებითსა გამყოფილებასა, ეგრეთუწ მისთვის, რომ არა ხუცთ შეწყუბება თავისა თვისისა მოკლეს ხნის დგომითა ეკლესიისა შინა. ესრეთ ხუცნი ამ გუარის ხალხისა დაბნებულარის ეშმაკისაგან. როგორ სამწუხარო არს და ამხთანავე ღირსი სასჯელისა მათი მდგომარეობა? იგინი უკუხდებიან თვისს შემოქმედისაგან, და გზისაგან ყოვლისა კეთილისა; არა წავლენ ეკლესიისა შინა მსახურებად ღმერთისა, ხოლო ამ საქმისათვის დანიშნულს დროს განატარებენ ან მსოფლიოს საქმეში და ან უბრალოს ღამარაკში. მრავალნი მათგანნი, რომელნიც არა ხუცილით და ძვირად იხილებენ ეკლესიისა, წარმოადგენენ სიმართლისათვის თვისთა სსუა და სსუა მიზეზთა, მაგრამ იმ გუარნი მიზეზნი არიან განა შესაწყურებელნი? არა იდეს. შემოქმედმან, უფალმან და მეუფემ დროთამან მისცა მონებად კაცსა ექუსი დღე, რომელთა შინაც ჯერ არს აღსრულოს მან ყოველი მსოფლიო მეცადინეობა, ხოლო მეშვიდე დღე დასტოვა თავისათვის, ესე იგი დანიშნა სადიდებულად სახელისათვის თვისისა: „ექუს დღე იქმოდე, და ქმენ მათ შინა, ყოველივე საქმე შენი, ხოლო დღე იგი მეშვიდე არს უფლისა ღმერთისა შენისა“ — მაგრამ არა თუ მრთელს მეშვიდე დღეს, არამედ მხოლოდ ერთსა საათსაც, თითქმის სამეოფს მსახურებისათვის ღმერთისა, იგინი არა შესწირვენ უფალსა და განატარებენ ღმერთის წინააღმდეგს საქმეში. მეგორ

ზაწნო ჩემო! რას ვიქმოდით ჩუქნი იმ კაცთან, რომლისათვისცა ჩუქნი გვიჩუქებია მრავალი ქონება და მას არც სურს შემოგვიწიროს ჩუქნი ერთი ცალი ფული, რომდესაც ამას ვთხოვლობთ მისგან? მაშინ უეჭველია ყოვლის ღონისძიებით ვეცდებით დაკსაჯოთ იგი და წავართოთ თვით ნაჩუქებიცა. ესრეთ განსაჯეთ თქუქნიც. ღმერთმან შექმნა კაცი არა რაღასგან, მისცა ყოველივე ამა დროებითის ცხოვრებისა, ეს ცოცხა არის, განუწესა სასუფეველი, საუკუნო ნეტარება; ღმერთი აძლევს კაცსა ყოველს საკუთრებითს და უმაღლეს კაცობრივის საჩუქარსა კეთილსა, და ამ ღრთის მოცემულის დროსგან არა სურსთ შესწირონ მასკე ერთი საათი მანც. ახლა ღმერთი რასა იქმს? იგი თვის სიყუარულისა გამო კაცთა ნათესავისა ამ გუართაც საშიშართ დამნაშავეთ არ წარწყმედს: „არ მინდა წარწყმედა ცოდვილისა, იტყვის თვით ღმერთი, არამედ მოქცევა და ცხოვრება მისი.“ ღმერთი ელის მათს მოქცევას ჭკმარითს გზაზედ. დიდება და პატივი სულ-გრძელებსა ღრთისას! მადლობა მას, რომ არ გარდასდევინებს უმაღლეთა რისხვითა თვისითა. ახლა რათამცა ჩუქნის უმაღლრებით ერთის დღის შემატებით არა მოკავლობთ თავსა ჩუქნისა ზედა რისხუა ღრთისა, რომელსაც შეუძლიან წართმევა მუშაობის დღით შემატებულისაც და თითქმის ცხოვრებისაც, მოდი გუელს მოდგინეთ და დაუსარებლივ ვიართო ეკვლისას შინა ღრთისას და კადიდოთ შემოქმედი ჩუქნი, გამომსხნელი და მომცემელი ყოვლისა კეთილისა. ამინ.

მღ. ალექ. ზუმბულიძე.

მოკლე სიტყვა

ტფილისის სასულიერო სემინარიის მოწაფეთა დ-
მი (*).

საუჭაქუნო ძმანო!

ჩუწნი მამულის ისტორია გუბჩუწნებს, რომ საქართუწლო
თუხის ისტორიულის ცხოვრებიდგან წასრულის მეოვრამეტე საუკუ-
ნის გასუწლამდის ყოფილა შეიწროებული და დახაგრული გარეშე
მტერთაგან. მართალია სანდისასან თუმიცა წამოდგებოდა იგი ფეხ-
ზედ მოვარულობასა ქუწუე ზოგიერთთა გამოჩენილთა თუხთა მეფე-
თა, რომელნიც ღიწხნი აჩიან გმიწულისა სასელისა; მაგრამ რად-
განაც მას ყოველთუხს, ყოველი მსრით უყუწუბდენ მტრები მსგავ-
სად მძვინვარუთა ნადირთა, ამისთუხს ჩუწხნი წინაჰსარნი თითქმის
აწაოდეს არ დასტებებდენ დიდის ხნის მშვიდობიანობით.

ადვილი მისასდომია, ძმებო, რომ ამ გუწარი ჩუწხნი სამშობ-
ლოს მდგომარეობის დროს ვერ იქმნებოდა სრული ბედნიერი ვერც
ეკლესია და ვერც მწერლობა (ლიტერატურა). ამის ჭეშმარიტებას
ცხადად გვიმტკიცებენ ჩუწხნი ერთი მსრით ნაქტეკები მშუწნიერთა

(*) თქმულ არს თფილისის სასულიერო სემინარიის ეკლესი-
აში 1866 წ. 5 ივნისს, შემდგომად ქართულს ენაზედ აღსრულე-
ბულისა წიწვისა.

ეკლესიებთან და ციხეთან, რომელნი შეადგენდნენ ოდესმე ჩუქნი მამულის მშენებლებსა და აწ არიან შემუსვრილ ბარბაროსთა ხელთაგან; ხოლო მორჩეს მსრით — დარჩენილნი სახელები, ცეცხლის აღისაგან დანთქმულთა მშენებელთა ძველთა თხზულებათა. მაგრამ, ჩუქნიდა ბედათ და სანუგეძლოთ, მეთვრამეტე საუკუნის გათავებისათანავე გათავდნენ უბედურნი დრონი ჩუქნი მამულისა და ეკლესიასათჳს, და დაწყებისათანავე აწ მდგომისა ბედნიერისა საუკუნისა იწყო მძვდობა და ბედნიერი დრო ჩუქნითჳს.

მიზეზი ამისა იყო ის, რომ თუთ მშვიდობედნენ, ჩუქნთანა ერთმორწმუნისა სრულიად რუსეთისამან მიიღო თჳსს მოვარკვლობაში ძალადმისდილი და დაუდგრომელთა ბრძოლათაგან შეიწროებული საქართველო.

ახლა მივაქციოთ, ძმანო, ჯეროვანი ყურადღება ესრეთ განვიღიღოს ჩუქნთა წინაპართაგან ცხოვრებას და ვვითხოვო ჩუქნს თაჳს: არის რაჲმე მათს ცხოვრებაში ღირსი შენიშვნისა, ქებისა და მიბადვისა? არის და არა მტერი; მაგრამ უმეტესად ყოველთა შესანიშნავი არის დაცუა მათისა ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა და ენისა. თუმცა იგინი ხისხლისღვრით ისხნიდნენ შეუწყნარებელთა მტერთაგან, წაერთმეულს მამულს და თავისუფლებას; მაგრამ მათ, თჳსდა საქებრად, ეგოდენ დიდი სიუჭარული ქონებით თჳხის მამულისა და ეკლესიისა, რომ მტკიცედ დაუცავთ მართლმადიდებელი ქრისტიანობრივი სარწმუნოება ყოველთა წვალებათაგან და ბუნებითი თჳხი ენა, თუმცა კი მართალია არც ერთი და არც მორჩე არა ყოფილა მარადის სრულს ბრწენვალებაში მიზეზისაგანთა გაუწყვეტელთა ომთა. რაკი განისვენებდნენ მოკლეს დროს მტერთა დაცვამათა და აღსრებათაგან, ჩუქნნი წინაპარნი, განსაკუთრებით მწუშისნი ეკლესიისანი, ყოველის ღონისძიებით ცდილობდნენ მამულის და ეკლესიის აღდგინებასა და განშენებასა. მაგრამ რადგანაც იმათ კარგად იცოდნენ, რომ გონების განუნათლებელად ვერ შემატყობდნენ დიდს სარგებლობას ვერც ერთს და ვერც მორჩეს, ამისთჳს

ოგინი დაუტკეპებდნენ დროებით სამშობლოსა და მშობელთა თვხთა და მიდიოდნენ საბერძნეთის სასწავლებლებში. შემდგომ განათლების მიღებისა, ზოგნი მათგანნი, სრულებით დამტკეპებელი სოფლიურის ცხოვრებისა მივიდოდნენ მონასტრებში, იმ ნიშნით რომ უუდროებაში ქონოდეთ მომატებული დრო საეკლესიო და სსჴა და სსჴა წიგნების გადმოსაღებად და განსამრავლებლად ქართულს ენაზედ; სოფლ ზოგნი რჩებოდნენ ხალხში, სადაც ეგრეთჲს დაუცხრომელად შრომობდნენ ენის და გალობის მშკენებას და განვრცელებას. ამაში ჩჴსნ სრულებით დავრწმუნდებით უკეთუ მოვისხენებთ სასულიერო და სასოციალურ ჩჴსნი მამულის სასკოლვანთ მწერლებთა, რომლებიც სსჴა და სსჴა დროებაში ბრწყინავდნენ მსგავსად ვარსკჴლავთა ვითარცა წმიდითა ცხოვრებითა, ეგრეთჲს გონების განათლებითა. ამის ცხად მაგალითს წარმოგვიდგენს ჩჴსნ ანტონ ქათალიკოზი და მოსრული ჩჴსნამდის მისი „წყობილსიტყუაობა“ საქებლად წარჩინებულთა საქართჴსლოს მეფეთა, წმიდათა და მწერალთა. ესრეთ, უკეთუ ჩჴსნი წინაჰარნი, მცხოვრებნი წასრულთ საუკუნეთა შინა, რომელნი ძრვილ შორვენ განათლებითაც, და საზოგადო მშვიდობიანობითაც აწ მდგომს მეცხრამეტე საუკუნეს, არა ზოგვიდნენ არც ძალას და არც სიმდიდრეს ენისა და საეკლესიო კითხვა-გალობის განვრცელებისათვის; მაშ უმეტეს ჩჴსნ მცხოვრებნი ბედნიერს მეცხრამეტე საუკუნეში, რომელთაც გაბედვით შეგვიძლიან თავის ქება წინაჲე წასრულთა საუკუნებთა საზოგადო მშვიდობით და განათლებითა, მოვალენი ვართ ვისარგებლეთ დროითა და შემთხვევითა და არა ვზოგოთ თავა ჩჴსნი სწავლისა და აღდგინებისათვის დაცემულის ჩჴსნის ენისა და გალობისა. ამას მოითხოვს ჩჴსნგან სსჴათა შორის, უხილავად მოვარჴსლი ჩჴსნი მამულისა, ყოვლად-წმიდა ღჴთის-მშობელი, — ჩჴსნგან, ვითარცა შვილთაგან წილსდომილ მისდა ქჴსწყნისა. ამასჲე მოითხოვს ჩჴსნგან წმიდა მამულის სიუჴარული გინა ჰატრიოტიული გრძნობა; სოფლ უმეტეს ყოველთა საღმრთო დანიშნულე-

ბა ჩუჭნი, ვითარცა მუობადთა მწეემთა ქრისტეს სამწესობათა. წინააღმდეგს შემთხვევაში ჩუჭნი ვიქნებით ზანუხის-მგებელნი წინა-შე ზეცურისა მწეემთ-მთავრისა — უფლისა ჩუჭნისა იესო ქრისტესა და ღირსნი დაცინებისა და განკიცხვისა ყოველთა განათლებულთა სალხთაგან; უმეტეს მისთვის, რომ ჩუჭნი არ გვაქვს ამ შემთხვევაში არაავითარი განამართლებელი მიზეზი: ღუთის მადლით და უკეთილმსახურების ჩუჭნის ხელმწიფის მზრუნველობით მამული ჩუჭნი არის თავის-სუფალი ვითარცა გარქეთა, ეგრეთუწ შინაგანთა მტერებთაგან. რაღცა შეეხება მის ყურადღებას ჩუჭნიდამო, მზრუნველობა მისი არის მოფენილი არა თუ მხოლოდ ჩუჭნიზედ, არამედ ყოველთა გაგვასიის მთიულთა სალხთა ზედაცა, მუოფთა აქამოდუ სიბნელესა შინა სულისა და გონებისასა. იგი არა თუ იცავს და ეწევა დაცემულის ჩუჭნის მწერლობის აღდგინებას; არამედ უდგენს და უწესებს მწერლობას ისრეთთ სალხთაც, რომელთაც არაოდეს არ ქქონიათ იგი. მზრუნველობითა აღვილობრვისა მთავრობისათა გვაქვს ჩუჭნი ეგრეთუწ მინიჭებული, რაოდენიც შესაძლეს არს, საშუალობა ჩუჭნის ენის და განსაკუთრებით საეკლესიო კითხვა-გალობის სასწავლებლად. უკანასკნელ, ჩუჭნიდა ბედათ, ჩუჭნი არა ვართ სრულებით მოკლებულნი ეგრეთს ზიჩებს, რომლებიც, შეძლებისამებრ, ზრუნვენ დაცემულის ჩუჭნის ენის და გალობის აღდგინებასა: ჩუჭნი გამოცდილებით ვიცით, რომ ამ რჩის წლის წინათ მთელს ჩუჭნს სასწავლებელში არ იზოებოდა ეგრეთი მოხსავლე, რომელსაც შესძლებოდა წესიერად მოხმარება კითხვა-გალობით სადმერთო მოქმედებაში, რომლის მიზეზისა-გამო ყოველი მხრით ინმოდა და აქამოდუ ისმის ჩვილი და უკმაყოფილება მრევლთაგან მათის ახალგაზდა მღუდლების ქართულის ენის უცოდინარეობაზედ; ახლა კი უმეტეს ნაწილს ჩუჭნიგანს შეუძლიან ყოვლის მხრით წესიერად მოხმარება სადმერთო-მსახურების აღსრულებაში. ეს არის ცხადი ნიშანი, მაიმედებელი და წინა-მსუწებელი ჩუჭნი, რომ ჩუჭნი სამშობლო ენა შედის წარმატებაში.

წარმოიდგინეთ, ძმანო, რადენი ხანია რომ არ დაუნახავს ქართველის თვალებს და არ მოუხმენია მის ყურებს ორთა გუნდთაგან ქართული გალობა, შედგენილთა ახალ-მოწავლე ყმაწვილთაგან?! ვინ არის მიზეზი ეგრეთი ქართული გალობის განგრცველებისა, საჭიროდ არა ვრაცხთ გამოვაცხადოთ, რადგანაც ყველანი ცხადათ ვხედავთ ამ მიზეზს.

თუ რადენათ საჭირო არის ჩუქნში ქართული კითხუა-გალობის, ანუ ერთი სიტყვით ქართული ენის განგრცველება ამასვედ თვთ ჩუქნი მამულის და ხალხის მდგომარეობა დაზარალებს. ჩუქნი მხლელად ამას ვიტყვით: უკეთუ რომელიმე ხალხს შეიძლება მივაწეროთ შემდგომნი მაცხროვის სიტყუები: ს ა მ კ ა ლ ი თ რ ი ა დ ა რ ს, ს ო ლ ო მ უ შ ა გ ნ ი მ ც ი რ ე დ (ლუკ. 10, 2); უმეტეს შეესებინა იგინი ახლანდელს ჩუქნი მამულის მდგომარეობას. მაგ. რადენი ახალ-გაზდა ნიჭიერნი ყმაწვილები რჩებიან ჩუქნის სოფლებში უპატრონოთ — უმეტრებაში; ხოლო როგორც გულგრილათ უყურებენ მათ ეგრეთ უბედურ მდგომარეობას მათი სულიერნი მამები, — პატრონსანი ჩუქნი ძღუდლები?! ჩუქნი არ გვხვს გავხდეთ მათ მსაჯულათ; მაგრამ ეს ეგრეთი დიდი ნაკლულკანება არის მწუემსებისა, რომ არც შეიძლება ავცილდეთ მდუმარებით. შესახებ ქართული კითხუა-გალობის განგრცველებისა, მართალია, მათ კიდევ შეუძლიანთ სთქუან, გასამართლებელად: „რაც ჩუქნთვს არ მოუციათ, სხუას რა უნდა მივცეთ.“ ხოლო ჩუქნი ეს მიზეზი არ გვექნება. მამა სადამე თუ გვხვს არ გავხდეთ პასუხისმგებელი წინაშე ღუთისა და კაცისა, ვეცადოთ ყველამ ყოველი ღონისძიებით, რომ როგორმე ვისწავლოთ ჩუქნი ბუნებითი ენა, რომ ამ გუარათ თავის დროზედ თვთრეული ჩუქნგანი შეძლებულ-ვიქმნეთ ჩუქნი წოდების და დანიშნულების სწორეთ აღსრულებისა და მამულისთვს ნამდვილი სარგებლობის მოტანისა.

ამასთანავე ნუ დაივიწყებთ, საყუარკუნო ძმანო, რომ კეთილ-წარმატებისათვს ამ საქმეში საჭირო არს ხშირათ მოუწოდებდეთ

უხილავსა მოვარულსა ჩუქნსა, ყოვლადწმიდა ღმთისმშობელსა; კილოცვიდეთ წინაჲ მისა კეთილდღეობისათჳს ხილულად მოვარულსა ჩუქნის მამულსა, — იმპერატორის ალექსანდრესათჳს და ჰატევსტეძდეთ ყოველთა მათ, რომელნიც უზუნკენ ჩუქნი ენის აღდგინებისათჳს. უეჭველად სახელები მათი მარადის უკვდავნი იქნებიან ჩუქნს ლიტერატურაში. ამინ.

მეშვიდე კლასის მოწაფე გიორგი იოსელიანი.

წმიდანი მამანი ათონისნი — იოანე, მამა ეფუთიმისა, და გაბრიელ (*).

საქართველს მეფის დაკით მეორის (**) დროს იყო ვინმე წარჩინებული მთავართა შორის მისთა, ადგილით ტარით, თავადი იოანე. ესე იყო მხე, ახლანი, ძალაღი და მშუქნიერი სიკეთითა სულიერითა და სოციალურითა; ამასთანაჲ იყო განსწავლულ სიურძითგანჲ ყოველსა მეცნიერებასა შინა წიგნთასა, და იცოდა ზედმიწევნით ბერძული და მრავალნი სსუა და სსუა ენები. ამან დაუტევა დიდება და შუება საწუთლსა ამის სოფლისა და წარვიდა ერთს საბერძნეთის მონასტერში, სადაცა ბრწყინვიდენ მამინ წმიდანი მამანი — მოსე და გელასი. ამით გამოუცხადა მან თავი თჳსი

(*) სსენება მათი 12 ივლისს:

(**) x საუკუნეში.

და კურთხევა მონაზონებისა მიიღო. როდესაც განცხადნა მუნ და განითქვა ამბავი მისი ყოველსა კერძოსა, ნეტარი იოანე განემორჩა მუნით, მუუდრომსა ცხოვრებისათვის, მთასა უღუძობსა, და აღიარია მუნ ერთი მონასტერი, რომელსა შინა იყოფოდა თრიალთა მოღუწეობითა. შემდგომი წოდებისამე დრომსა, აღმოფოთა სული მუუდროდ მცხოვრებისა იოანესა ერთმან შესანიშნავმან გარემოებამ: ესე იგი — საბერძნეთის მეფემ მოითხოვა ამ დროს საქართველს მეფისაგან, ერთმანერთისადმი მიტყმულის პოლიტიკურის პირობის ძალით, წოდებისამე მძევალნი ძეთაგან ჩინებულთა საქართველს მთავართა. ამათ შორის სიმამრმან წმ. იოანესმან — აბულარხამან აღიუწანა ქალის წული თვისი, ძე იოანესი, ეფუთიმი და მისცა ბერძენთა. ესმა რა ამბავი ესე წმ. იოანეს, შეწუხდა თრიალ და წამოვიდა კონსტანტინუპოლედ, და აქედამ მისწერა სიმამრსა თვისსა მრავალნი საუკუდურნი სიტყუანი, და თვთ გამოითხოვა ბერძენთა მეფისაგან ძე თვისი ეფუთიმი და წამოიუწანა თვისთანს; მაგრამ არღა მიიქცა უღუძობოდ, არამედ წავიდა ათონის მთაში, წმ. ათანასის მონასტერში, და ზრდიდა მუნ ძესა თვისსა, ვინაჲდგან წმ. ათანასიმ მსიარულებით მიიღო იგინი და მისცა მათ სადგური. მაშინ ესმათ ამბავი ესე ქართველთა, და ისურვეს მრავალთა მათგანთა მიხატვად წმ. იოანესა, და აღჭურვილნი სადმოთოსა ტრთიალებითა მივიდენ მისთანს. ამათ შორის იუენენ წმიდანი და ჩინებულნი გუამნი — მღუდელ-მონაზონი გაბრიელი, რომელი იხსენება ქართველთ ეკკლესიისაგან ერთად იოანესთანს, მთავარი (თავადი) თორნიკი და სხუანი მრავალნი.

სოლო რდეს მოხდა შოფოთი და აღრუელობა საბერძნეთის ქუჭუნებში, შემდგომად რომანოზ მეფისა, და ბერძენთა არა ჭყავნდათ გამოცდილი და კუთილსაიმედო მსუდარტომთვარი: მაშინ დედოფალმა თეოდანამ წაწვალინა მთაწმიდას ვაცნი წმ. ათანასის მიმართ, რათამცა შუამდგომელ-ექმნას მას იოანესა და თორნიკეს თანს და წაწმოუგზავნოს იგინი მისანდობელად მათდა საბერძნე-

თის ჯარებისა; ესრეთივე თხროვის და გედრების წიგნი მიიღეს დედოფლისაგან თვით წმ. იოანეს და თორნიკიმ, რომელნიცა დაემოწხილნენ თხროვასა წმ. ათანასისა და დედოფლისასა და წავიდნენ კონსტანტინუპოლში წინაშე დედოფლისა, თუძცა მწუხარე იქმნენ ამისთვის ფრად, ვინაოდეს დაეტევათ სოფლისა ამის ყოველივე ზრუნვა და ეგნენ მონასტრულს მუდროებასა შინა მონაზონების სახითა. დედოფალმა დიდითა სინარულითა და ჰატივითა მიიღო იგინი, ვითარცა მურობადნი გამომსხნელნი საბერძნეთისა მტერთაგან, და პირადცა სთხოვა მათ საქმე იგი, რომლისათვისცა მისწერა მათ და წმ. ათანასის დიდსა მოძღუარსა მათსა. „შეგვედრებ თქუძნ, წმ. მამანო, ძეთა ჩემთა, — ეტყოდა მათ ცრემლით დედოფალი, — იღუაწეთ ამათთვის, ვითარცა სჯულიერთა შემკვიდრეთა საბერძნეთის ტახტისათა, და იხსენით იგინი და მამული მათი სელთაგან მტერთა და სიკუდილისათა:“ მამინ წმ. იოანემ წინადაუხსნა დედოფალსა მრავალნი საქმენი, მარადის სასსოვარნი და სადიდებელნი საქარტუჭლასანი, რადაცა უხმდა მას ყოფად და რომლითაცა წარემართებოდა საქმესა მას საქმესა შინა. შემდგომ ესრეთისა მოქმედებისა და დარბიებისა, განაცხადეს ორთავე აღსრულება დედოფლის თხროვისა; გარნა განიძარცვა სამოხელე საბერო და შეიმოსა სამხედრო მხოლოდ წმ. თორნიკიმ, რომელმანცა მიიღო რა მხედარტამთავრობა ჯართა ზედა, სძლო მტერთა და განხდეუნა იგინი საზღუართაგან საბერძნეთისათა (*). ხოლო რამესათვის არა ინება ესე წმ. იოანემ, ისტორიის არა გუაჩუჭნებს ამას. უკუკელია, მიზეზი ამისა იქმნებოდა ღრმად მოხუცებულობა მისი, რომლისაგამო არა შეეძლო მას არცა მხედარტამდვანკელობა და არცა მონაწილეობა ლაშქარსა შინა; ამისთვის დაშთა იგი დედოფალთანა კონსტანტინუპოლს სელთამდვანკელად მისა მხოლოდ გონიერითა სიტყვიერითა დარბიებითა და მხურვალითა ღუთისადმი ლოცვითა.

(*) იხილეთ ივლისის წიგნი ამს ყუარნალისა 1865 წ.

ადეს მობრუნდა კონსტანტინოპოლს გამარჯვებული და მძლე-
ველი მტერთა ზედა წმ. თორნიკი, მაშინ დედოფალმან და ყოვე-
ლთა დიდებულთა პირთა საბერძნეთისათა მიიღეს იგი დიდითა
პატივითა და სიხარულთა, და ბრძანა დედოფალმან დასახუქრება
წმ. იოანესსა და თორნიკისა თრიადიითა სიმდიდრითა ვითარცა
ნატყვენაკთაგან მტერთა, ეგრეთცა სასელმწიფო საზინითგან. მი-
იღეს რა მათ ესეკითარნი ნიჭნი და სიმდიდრენი, მოიქცნენ მთა-
წმიდადვე წმ. ათანასის მიძარტ და შეიმოსა თორნიკიმ კუჩადად
მონაზონება. —

ესრეთ რწთა განშორებულთა ბერთაგან სასელოვან-იქმნეს მა-
შინ ქართულნი, რომელთაგან სძრწოდეს ყოველნი გარემონი მტე-
რნი! — ღმერთმან იცის, რაზედ მოიხმარდნენ ახლანდელნი ბერნი
გინა ერნი ესოდენს სიმდიდრეს! ხოლო წმ. იოანემ და თორნი-
კიმ იხმარეს იგი შესაფერად დიდისა მათის გონიერებისა და კეთილ-
მსახურებისა, რომელიცა იცნობების ღმრთის და მოყუჩის სიყუჩ-
რულისაგან. მათ კარგად იცოდნენ მაშინდელი მდგომარეობა მამუ-
ლისა თვისა — საქართველოდსა, იცოდენ რაჲ ესაჭიროებოდა მას
შინაგანისა და გარეგანისა კეთილ-მდგომარეობისათვის, — და აღიჩი-
ეს მყუდრო ათონი სასწავლებელად კეთილ-მსახურებისა და სული-
ერისა განათლებისა საქართველოდსათვის მოვარეულობასა ქუჩსუ ყოვ-
ლადწმ. ღმრთის-მშობელისა. აღაშენეს დიდი და მძუნური
ეკლესია ივერიის მოვარეულისა ყოვლად-წმიდის ღმრთის-მშობლისა,
შეამკურნეს იგი სატთა მიერ პატიოსანთა და ჭყართა, შემოკრიბეს
და განუგრძელეს მას გარემონი მონასტრისა, იყიდნეს და დაუმტ-
კიცნეს მამული, მისცეს სათავნოდ თეთრნი, უქმნეს დასაყუდებელნი
და აღუღეს სიგელნი (სახუთნი) მეფეთაგან რქროს ბეჭდითა დაბე-
ჭდილნი ნიშნად განსაკუთრებითისა პატივის-ცემისა ბერძენთა ქარ-
თულთ მონასტრისადმი და რათა უფლებდენ საუკუნოდ მარტო
ქართველნი ამ მონასტრისა და ყოველსა მისს კუთვნილებასა ზე-
და — მამულთა, წიგნთა და ფულთა, ყოველითა შესავალითა და განსა-

გალობს, და კერძო უძლავს უფლებას მათ ზედა, გინა შეჭირვებად; მოზღუდეს იგი გარემო და ჭქმნეს ურცხვნი შენებულებანი, რომელნიცა კიდრე წარსულის წლის კგ-ს დეკემბრამდინ ეგნენ მართლად და უვნებელად, ხოლო ამა აღნიშნულსა რიცხუსა მიეტნენ ცეტხლსა ბორცუსა, (*) საგრძნობელად და ცხადად სამხილებელად ახლანდელთა მუნ მყოფთა ბერთა, დაუდევნელთა მონასტრის სიძველისა, სიძლიერისა და შემკობილებისათჳს...

ჭსტნეს რა ქართულელთა ესრეთი სიძლიერე და მშუწნიერება ათონის ივერიის მონასტრისა, მრავალნი მათგანნი მიისწრაფიდენ მუნ მოღვაწებად და სწავლად სულიერისა სიბრძნისა და მეცნიერებისა, არა თუ ძღაბიონნი, არამედ თჳთ ძღუდელთა-მთავარნი და თავადნი; და აღივსო მონასტერი ქართულელთაგან, რომელთა იწყეს სწავლა და თარგმანება საღმრთოთა და საეკლესიოთა წიგნთა ბერძულის ენითგან ქართულსა ზედა და წარმოგზავნად საქართულელს შინა. და ესრეთ აღივსო საქართულელთა წიგნთაგან და განათლდა, რაოდენიცა შესაძლებელიყო იმ დროებაში. სსჴათა შორის აღიზარდა პირველ-მყოფს ათონის ივერიის სასწავლებელში ძე წმ. იოანესი წმ. ეფუთიმი, რომელი ზემოთ ვახსენეთ. ამის აღზრდაზედ გვაქმნ ხჴსნ გარდამოცემული შემდგომი გარემოება. ვინააღგან წმ. ეფუთიმი წაიყვანეს საბერძნეთს ემსწვილობაში, ამისთჳს გარდაეჩვია იგი ქართულს ენას და ძლიერ უძნელდებოდა საფუძვლიანად სწავლა მისი. ერთს დროს გახდა იგი ავით სიცხითა და თრიად იკვებებოდა მისგან; ხოლო მამა მისი იოანე იყო თრიად მწუსარე მისთჳს. ყოველსა სასოებასა დასდებდა იგი მხოლოდ ყოვლად-წმიდასა ღუთის-მშობელსა ზედა და მარადის ცრემლით ეკედრებოდა მას განკურნებისათჳს ეფუთიმისა. მაშინ ეფუთიმი გამოცხადებითა ყოვლად-წმიდისა ღუთის-მშობელისათა განიკურნა და მიენიჭა მას მსგავსად წმ. მოციქულთა უსწავლელად სწავლა ენისა. ყოვლად-წმიდა

(*) იხილეთ ამ უუჩნალის რუს. დამატება, თებერვლის წიგნში 1866 წ.

ღუთის-მშობელმა ჰრქუა სნეულსა ეფუთიმის ესრეთ: „მე განკურნებ შენ და მოგანიჭებ მეცნიერებასა ენათსა, მადლითა მხოლოდ-შობილისა ძისა ჩემისათა, რათა განისხნას ენა და გონება შენი მეტყუელებად ქართულისა ენისა ზედ-მიწევნილებით და სხუათაცა ენათა, რამელთა რღლანოდ ჩემდა აღვიჩიე მე.“ — ამიერიტგან განეხვნა მას ენა და გონება, და იწყო თარგმანება წიგნთა ქართულისა ენასა ზედა ბერძულით და ქართულით ბერძულსა ენასა ზედა. — ეს მოთხრობა, იქმნება, ეჩუწნოს ვინმეს საეჭვოდ, მაგრამ თუ მოვიგონებთ, რამ ესრეთივე საკვირველებით განეღოთ მრავალთა წმიდათა ზირი მეტყუელებად სხუა და სხუა ენათა ზედა, — გარემოებაცა ესე მიიღებს სრულსა ისტორიულსა ნამდვილ-ყოფასა. მაგალითებრ: აღესძე წმიდა ეფრემ ასური მივიდა წმ. დიდ კასილთან სმენად მისის სიბრძნისა და მეცნიერებისა, და რადგან ეფრემმა არ იცოდა ბერძული ენა და კასილმა სირიული, ამისთვის ეკადრა ეფრემ ღმერთსა, რათა მიენიჭოს მას მადლი ბერძულის ენის სმენისა, და მსწრაფლად განეხვნა მას გული და გონება და განეღო ბაგე მეტყუელებად ბერძულითა ენითა. სასწაული ესე განიკვირვეს რთავე წმიდათა და სხუათაცა მრავალთა მხილველთა და აღიდეს ღმერთი. ეგრეთვე — რღდესაც წმ. ასურეთის მამანი მოდიოდნენ საქართველში, არა იცოდნენ მათ ქართული, და მიიღეს რა კურთხევა ეკლავიოს ჰატრიარქისაგან, მაშინვე იწუეს ლაზარაკი ქართულად. — და ესრეთ მოწმუნეთათვზ ყოველივე შესაძლებელაწს.

ხოლო წმ. იოანნემ იხილა რა მე თვზი ეფუთიმი განკურნებული და მადლითა ღუთისათა განათლებული, განმხიარულდა ფრად, და ეტყოდა ეფუთიმის: „გხედავ შენ, შვილო ჩემო, საღმრთო საქმეში ფრად მოსწრაფესა, და გამცნებ შენ, რათა დაშკრე თარგმანებასა შინა წიგნთასა, და განუხვენო ამით სულსა ჩემსა.“ — მოისმინა რა სიტყუანი ესე მამისა თვზისაგან წმ. ეფუთიმიმ, უფრო განმხნეკდა იგი, და მისცა თავი თვზი უმეტესსა შრომასა წიგნთა თარგმანებისასა. თვნიერ სხუათა წიგნთა წმ. ეფუთიმიმ სთარგმნა

წმ. დაბადება, ანუ რეგულაც ჰგონებენ ზოგნი, შესრულა თარგმანება მისი. ეს წმ. ეფუთიმისაგან ნათარგმნი გინა შესრულებული დაბადება იყო დაცული ათონის ივერიის მონასტერში ვიდრე 1850 წლამდინ, და ამ წელს მოიტან საქარტუშელში მოკლე დროებით უ. ზლ. იოსელიანმა განსვენებულის კნ. კორნეცოვის ბრძანებით. სადაცა გარდმოიწერა მისგან მხედრული ხელით სამი ეგზემპლიარი — ერთი ხონის სობოროსთვის, მეორე იმერეთის მიტროპოლიტის დაკითხისთვის და მესამე სამენგრელოს მთავრის დაკითხვისთვის, და შემდგომად ამისა დედანი კუთვლად გაიგზავნა ათონის მთაში. პირუტყვი აქა აღნიშნული ეგზემპლიარი იმყოფება ჩუქნს ხელში — ქართული დაბადების შეთანასწორების კომიტეტში, და აღესმე ჩუქნს გავაცნობთ ამ წმ. ეფუთიმის თარგმანებას ჩუქნის ყურნალის მკითხველებს შენიშვნებითურთ მისის ღირსებისა და ნაკლულებებისათვის.

სალო წმ. იოანეს აღესრულა მშვიდობით ღრმა მოხუცებულებში იბ — ს ივლისს, გარნა რომელსა წელსა — ნამდვილად არავინ უწყის. საგონებელას, რომელ მამინ იქმნებოდა 980 ანუ 990 წ. ქრისტეს მობიდგან. — შემდგომად წმ. იოანესა მიიღო წინამძღურობა ივერიის მონასტრისა ღირსმა ეფუთიმიმ, რომელმანცა დაუდგა მას მონასტრისა მმუწნიერნი სჯულნი და წესნი მონაზონთანი.

თუმცა არც წმ. იოანესედ გუაქუხ დაშთენილი დროებისაგან ვრცელი მოთხრობა, მაგრამ წმ. გაბრიელი ზედა — უფრო ცოტა. ვიცით მხოლოდ, რომ ის მივიდა საქარტუშელადამ ათონის მთაში წმ. იოანესამიძართ, რომლისა კუთვლასა წმიდისა ცხოვრებისასა შეუდგა იგი; საქარტუშელშივე აქუნდა მას საჩისხა მღუდელ-მონაზონობის და იყო უკუტ წარჩინებული კეთილმსახურებითა, რამესათვის მიეცა მას წინამძღურობაცა თვით ათონის ივერიის მონასტერში; გარნა უმეტეს ყოვლისა აღიდა იგი ღმერთმან და ჩინებულ-ჰყო, ვითარცა რჩეული თვისი, შემდგომითა სასწაულითა: ერთ-

სულ, სეიწნობდა იგი ზღვის ჰორზე კეთილმოწიწებით, და ინიჭა ზღუაში მომავალი მისდა თავით თვხით სატი ყოვლადწმიდისა ღუთისმშობელისა, შთაგდებული ზღუად სატთა ბრძოლის დროს. წმ. გაბრიელმა მიიღო იგი კრძალულებით, ვითარცა ძვირფასი საყუნჯე ღუთისამიერ მისდა მოკვინებული და მიახვენა თავის მონასტერში; გარნა დედამან ღუთისამან არა ინება ყოფა ეკკლესიასა შინა, არამედ კართა ზედა მონასტრისათა — მცუწლად და მოვარკვლად მისა; ამისთვის ეწოდა სატსა მას სატი ივერის კარის ღუთისმშობლისა და იმყოფება მუნ ვიდრე დღეინდელად დღედდე. ამხავი ამისა განითქუა არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ თვთ რუსეთშიაცა, სადაცა იმყოფება მშუწნიერად გადმოღებული ჰირი მისი, ძვირფასად შემკობილი და ჰატეგეტეულად დახვენებული მოხკოვის ივერის სალოცველში (Иверская Часовня), რომლისადმი აქუნდათ და აქუნთ დიდი სარწმუნოება და კეთილმოწიწება რუსეთის სალხთა და მეფეთა. —

როგორც სიტყვებულა იყო შეერთებული წმ. გაბრიელ წმ. იოანესთანა სიუწარულობითა და სულიერითა ღუწაწლობითა: ეგრეთცა შემდგომად სიკუდილისა შეერთებულა ჰყო სხენება მათი ქართველთა ეკკლესიამან ერთსა დღესა — იბ-ს ივლისს. საგონებელარს, რომ მიცუწალებაცა წმ. გაბრიელისა მოხდა ამავ რიცხვს, თუმიცა სსუწასა წელსა.

მღუდელი გიორგი სელიძე.

განღვიძება სომეხთა შეერთებისათვის მართლმადიდებელთათანა.

წოდენიძე ხანია სწერენ სტამბოლის, რუსეთის და სსუწა ქუწუნების გასეთებშიცა, რომ სტამბოლის სომეხთა განაცხადეს სურ-

ვილი მიღებად მართლმადიდებლობისა და შეერთებად ბერძენთა
თანა, და სურვილი ესე მიიღეს ორთავე მხარეთა დიდის სიამოვნე-
ბით. ერთმა სტამბოლის სომეხთ აწიებისკობამან, 3 აზრალს
ამა წლისას, წინ-და-წინ შეატყობინა ბერძნის აჩქიერს ჰამფილასს,
რომ მას სურს ნახვა მისი. მართლმადიდებელმა ძღუდელთათაჲს-
რმა მიიღო სომეხთ აწიებისკობისი შესატყურითა ჰატვიითა; მაშინ
ოწნივე ძღუდელთათაჲსი და მათთანა ძრავალნი მართლმადი-
დებელნი და სომეხნი წავიდნენ ყოვლად-წმიდის ღუთის-მშობლის
ტაძრად მიუვანების ეკკლესიაში და წარსთქუწს გალობა დიდების-
მეტყუელებისა. შემდგომად ამისა სომეხთ აწიებისკობამა სთქუა
მართლმადიდებელს ეკკლესიაში ს ი ტ ყ უ ა (ქადაგება) თათრულს ენა-
ზედ. ამ ქადაგებაში განმარტა მან ის აზრი, რომ დიდათ სჭირდა
და სსსიამოვნო შეერთება ორთა ერთმანეთზე მახლობელთა ეკკლე-
სიათა, სომეხთ ეკკლესიისა ბერძენთ ეკკლესიასთანა, და რომ ამ
შეერთებისაგან წარმოსდგება ბევრი კეთილი მოძაკალს დროში. ამ
აზრმა და სიტყუებმა ძლიერ გაახარა მსმენელნი ოგოგატი მართლ-
მადიდებელნი, ეგრეთცა სომეხნი, და ყოველთა მათ უზახუსეს
მქადაგებელსა მადლის ხმით: „გაუძარჯოს შეერთებას!“

ორიოდ სიტყუა საქართუწლოს სსსულიერო მახარე-
ბელის მკითხუწლთადმი. (მოწერილი რედაკტო-
რთან).

უკუკვლია, რომე საქართუწლოს სსსულიერო მახარებლის მკით-
ხუწლნი, რაჟამს იხილვენ ამა სტატიის დასასრულს სახელსა და

გუარსა ჩუწნსა, გვიცნობენ და მოაგონდებათ სტატია ჩუწნი, დაბეჭდილი სსენებულის უურნალის 1864-ის წლის ნოემბრის წიგ-ში, და იქნება წარმოსცდეთცა ჩუწნსუდ ორიოდ სიტყუა განკიც-სვისა, — განსაკუთრებით მისთვის, რომე ჩუწნი დავაგვიანეთ აღსრუ-ლება აღთქმისა ჩუწნისა, რომლითაც სსენებულს სტატიაში პატივ-ცემულს რედაქტორსა უურნალისა მის დაკვირდით თანამშრომე-ლობასა.

დასაც, უფალნო მკითხველნო, გექმნებოდათ თქუწნი ამში სიმართლე, უკეთუძცა არ აღმოგვიჩენოდა ჩუწნი მიზეზი, მაიძულე-ბული დროებით უკუდგომისათვის პირობისა ჩუწნისაგან; მაშასადამე სიმართლე მკითხვოს თავისუფალ ვიქმნეთ ყოველივე უწუწდრებისა და განკიცსვისაგან.

დაღაცათუ არა ჯერ იყო ჩუწნდა მიგვეძცია ვითარძემე უურადა-ლება მიზეზისა მისდაში, გარნა ვინაოდგან ერთითაც დუმილი მოა-სწავებს ერთ-გუარსა თანხმობასა, ამის გამო ჩუწნი ვერა ვქქმენით. არა, მით უმეტესად, რომე მიზეზი ისი შეეხება სარწმუნოებისა საგანსა ერთის ძველისა ჩინებულისა ტომისასა, არამედ ვისურვეთ აწ გამოვსთქუათ ორიოდ სიტყუა, პირველად, თუ რაჲ იყო მიზე-ზი იგი და შემდგომ გამოვიგითხოთ ღირს-პატიოსანის რედაქტო-რისაგან განმარტება მოცემულისა ჩუწნდა მის მიერ მიზეზისა, უკუ-მაყენებულის ჩუწნისა აღთქმის შესრულებისაგან. ამას მოგახსენებთ, უფალნო მკითხველნო, არა ვითარცა საჩივარსა, შედგენილსა ვითა-რისაძემე უკმაყოფილებისაგან, არამედ გვსურს გამოგვეკვას და აღს-ნა იმა საგნისა, რომელიცა ესოდენ გრძელის სნის განმავლობასა შინა დაშთენილარს საქართველში მრავალთათვის განუმარტებლად და უცნობელად.

ზედმარე მოსხენებული პირუწლი იგი სტატია ჩუწნი, უფ-ლისა რედაქტორისადაში მიმართული, რომლითაც აღმოვაჩინეთ სურვილი და მზათ-ყოფობა თანამშრომელობასა და თავგაწირუ-ლობათსა თანამონაწილეობასა შინა, წარმატებისა და გაუმჯობესო-

ბისათვის უურნალისა მის, ხელმოწერილ იყო ჩემ მიერ ესრეთ: „დავ-
შთები ძარად თქუწნის უურნალის წარმატების მოხურნე და ყო-
ველთა პატროსანთა ქართუწლთა პატრიკის მცემელი სომეხთ სარწ-
მუნოების ძართლ-მადიდებელის კპელესის მღუდელი ტერ-დავით
იარალოვი“. — გარნა გასაოცებელად ჩუწნდა დაბეჭდილში ვისილეთ
მოკლებული ლექსი ესე: ძართლ-მადიდებელის, რომელიცა
არა ვგონებთ და არცა დასაჯერებელად მომხდარ იყოს სტამბის
შეცთომილებისაგან და ვერც მივაწეროთ ვითართამე წინასწარუხილავ-
თა გარემოებათა, არამედ უნდა ქმნილ-იყოს საკუთარის მნებელ-
ბითა და განზრახვითა უურნალისა მის რედაქტორისათა. აჴა მიზეზი
რომელმანცა უგუ გვაყენა ჩუწნ თანამშრომელობისაგან.

უურნალისტიკა მოითხოვს ყოველთა რედაქტორთაგან, რათა
გარდასტვენ მათ მკითხუწლთა თვისთა თვით ნამდვილი აზრი და
სიტუჴანი ავტორისანი შეუცვლელად და შეურყეველად, თვინიერ
მტირედისა მომატების და მოკლებისა, მხოლოდ ისრეთის განსსვა-
ვებითა, რომე რედაქტორთა აქუწთ უფლება, ვითარცა სხუათა ყო-
ველთადაცა, რა აზრშიადაც ვერ ეთანსმებიან ავტორსა, დასძინონ შენი-
შვნანი, ანუ მასინვე თვით იმა სტატიისათანა და ანუ შემდგომ
დაარღვიონ ის აზრი საფუძვლიანის საბუთებითა, ვინაოდგან ყო-
ვლად შეუძლებელია, რომ ერთსა და იმავე საგანზედ, რაოდენიმე
პირნი სხუა და სხუა აზრისა და მცნებისანი იუჴნენ თანახმანი. ჩუწ-
ნი მსჯელობა ამა საგანსა ზედა ამ გვარის არის, და კვგონებ უფა-
ლი რედაქტორიც ამ შემთხუწვაში ესრეთ უნდა მოქცეულ-იყო, ამას
მოითხოვს თვით ძართლებულთადაცა.

ნეტარ თუ რამ აიძულა უფალი რედაქტორი ისრეთ მოქცე-
ვად, ანუ რა ვითარის საფუძვლიანი ფაქტი აქუწდა მას ამაზედ? მე
არ ვუწუი; სოლო ეს კი სავულებელად, რომე მას ექმნებოდა
სელსამდჴანელად ერთი ოდენ ეს ჩუწულება, რომელ რუსეთის
იმპერიაში მხოლოდ ბერძენთ სარწმუნოების აღმსარებელნი იწოდე-
დებიან ამ ლექსით, ესე იგი ძართლ-მადიდებელად, და სხუ-

ათა ქრისტიანეთა ვითომცა თუ არა აქუსთ ნება, ანუ სიძარტლე მითვისებად ამა სასულ-წოდებისა.

უკეთუ უფალ, რედაქტორი ძარტლიად დაეფუძნა ამ ჩუქურ-ლებასა, მაშასადამე თანა აძდა მას მოქცეულად იყო საზოგადოთ მიღ-ბულის წესით, ესე იგი — შეენიშნა ამაზედ დასასრულ სტატიისა მის ჩუქურისა. და რადგან მან არა ჰქმნა მაშინ ესე, ამისთვის აწ ვითსო-ვთ და მოუთმენელათაც მოკულოთ განგვიძარტოს და გვამცნოს, თუ რა საფუძვლიანის საბუთების ძალით არა გვაქუს სიძარტლე ვუწოდოთ თავსა თვსსა — სომესთ საწმუნოების ძარტლ-მადიდებუ-ლის ეკლესიის მღუდლად.

სოლო უკეთუ უფალი რედაქტორი არ ინებებს მიიღოს მტი-რედი შრომა და დააკმაყოფილოს საძარტლიანი თსოვნა ესე ჩუქური, მაშინ ჩუქურ თვითონვე დაკამტკიცებთ სიძარტლესა ჩუქურსა დირს-მყოფობისათჳ ამა ლექსის სასულ წოდებისა.

მღუდელი ტერ-დავით იარალოვი.

30-ს მაისს, 1866 წ.

ქ. ქუთაისს.

ზასუხი რედაქტორისა.

პირველი სტატია მ. ტერ-დავითის იარალოვისა იყო დაბეჭდი-ლი ნოემბრის წიგნში 1864 წ. ესრეთი შენიშვნით: „კომპარტიისა ქრისტიანობრივითა სიუწარუღითა და სუფიერითა სიტკბოებითა მივიდეთ წერილი ესე ზატოვ ტემულისა აკტორისაგან, და კუადად-ცა ეგრეთვე მივიღებთ სტატიებსა მისსა; სოლო ყურადღებისათჳს ჩუქურსა და ჩუქურისა ყურსნაღისადმი დიდად ვძაღლობთ მას. თერთ-მეტი წელიწადია ჩუქურ გუაქუს ნათესაობითი დასალოგება ჩინებულ-თა და განათლებულთა სომხებითანა და ესტანთა სამდვილნი თჳსებანი

და სიუჟეტული სომეხთა ტომისა ქართულთადმი; და ამისთვის გრძნობა და კეთილმხურველობა აღნიშნულისა ამა წერილსა შინა პატრიარხისა სომეხთაგანისა მიგვახსნის ჩუქნ ჭეშმარიტად და პირუთნულად, მით უმეტეს, რომელიც ბრძანდება სამღუდელთა პირი და თანამომკე ჩუქნი.“ წამკითხველი და მგრძნობელი ამისი სომეხთაგანი, ჩუქნი ფიქრით, უნდა დაშთენილყო ძალიან კმაყოფილი, ამისთვის რომ გვინახავს უფრო შშკენიერი სტატეები, სომეხთაგანის ავტორებისაგან დაბეჭდილნი სხუა და სხუა ყურნა-ლებში, და ამათს რედაქტორებს არ გაუბნევიათ ავტორებისათვის კომპლიმენტები რომორც ჩუქნ. მაგრამ „კარგს მთქმელს კარგი გამგონი უნდა“. და რადგან ეს არ მოხდა — პასუხს ვაგებთ წინაშე მთხროვნელისა და მკითხველთა. რადგან ეკუთვნის სომეხთ სარწმუნოებასა წოდება მართლმადიდებელი — იცინებს ყოველთა არათუ რუსეთის იმპერიაში, არამედ სხუა სახელმწიფოებშიაც, ვინაოდგან სომეხნი არიან განთესილნი პირსა ზედა ყოველისა ქუჩისა, ვითარცა ერი ღმრთისა ისრაილი, — და ვიცით უფრო ჩუქნ ქართულთა — ტომთა და მეზობელთა სომეხთათა. ამისთვის ჩუქნ არ შეუ-სები-ვართ სრულიად სომეხთ სარწმუნოებასა არცა ქებით, არცა განკიცხვით, რადგან ერთიცა და მეორეცა უადგილო იქმნებოდა ზემოაღნიშნულს შემთხვევაში, — და მოვხვეთ ნამდვილ ლექსი: მართლმადიდებელის ერთისა ოდენ მთხროვნელებისა-ებრ ისტორიისა და ღრამმატიკისა: ყოველნი და ყოველგან ამბობენ, სწერენ და ხელსაწერენ: „სომეხთ ეკკლესიას, სომეხთ სარწმუნოებას, სომეხის ძღუდელი“ და სხ. . . თვნიერ დამატებითის ლექსისა: მართლმადიდებელთ გინა მართლმადიდებელისა. ყოველმა სწავლულმა ძღუდელმა, სომეხისა თუ ქართულადი, უნდა იცოდეს ესე, და არა ითხოვოს უსაფუძვლოთ მალაღაფრასული ლექსით „დაკმაყოფილება, განმარტება, ცნობა“ და სხ. . ., არცა უნდა დასარჯოს უბრალოდ დაწიგება რედაქტორების თანამდებობისათვის, რადგან უფრო იცინებს თვით რედაქტორთა, ვიდრე სხუათა.

სოფელ ჩაღცა შეესება ეხრეთს გრძელ-ყამიერსა დუმილსა მ.
ტერ-დავითის იარაღოვისასა, 2-ის ოკტომბიდგან 1864 წ. ვიდრე
30-ს მაისამდე 1866 წლასა. უხალა ანუ მცირე მიზენისათჳს,
ეს ჭემმარიტად საგრძნობელია უფრო მ. იარაღოვისათჳს, ვიდრე
ჩუჭნთჳს და ჩუჭნის ყურნალის მკითხველებისათჳს. თუცა, ღუთის
მადლით, არცა ჩუჭნ და არცა ჩუჭნს მკითხველებს სრულიად არა
დაგველებია-რს ამისგამო; მაგრამ ახს თეთრს ცხვარში რომ ერთი შავი
გინა ჭრელი გამოერევა, უეჭველია, უველა ყურადღებას მიაქცევს
მას... ამის მსგავსად უველა იტყვის მ. ტერ-დავითისათჳს: „ბევ-
რის მთქმელმა არაფერი არ ახსრულაო, სხვისმა განმკიცხავდა თავი-
ნი თავი განიკიცხაო (*), კაცა ძევს ვერ შესწავდა — და მარხუა არა-
ხა“ და სხ...

ამათ ყოველთათანა დაუმთებით თქუჭნდა, მ. ტერ-დავით იარა-
ღოვ, ახალწოდებულთ მართლმადიდებელთა და თანამართ-
ლებთა, მარადის პატრიარქის-მცემელად და კანონიერისა სურვილისა
თქუჭნისა აღმასრულებელად, და მოვსპეთ რა კუჭადად უსმარნი
ლექსნი თქუჭნისა სელამწერილობისაგან, ამიერიდგან გიწოდებო
თქუჭნ, ვითარცა ნამდვილსა მართლ-მადიდებელსა თავსა თჳსსა, ეს-
რეთ, ანუ მსგავსად ამისა.

მღუდელი გიორგი ხელიძე.

11-ს აგვისტოს 1866 წ.

ქ. ტფილისი.

(*) მ. ტერ-დავ. იარაღოვის სტატიაში, ამ ყურნალის ნოემბრის
წიგნში 1864 წ. დაბეჭდილში, მართლად არის ბევრი განკიცხვითი ლექ-
სები საქართუშლოს ერისა, სამღუდლოებისა და მწერლობისა (ყურნალე-
ბისა), მაგრამ ჩუჭნ არა მოვსპეთ ესენი გარდასაცემად მკითხველთადმი
ავტორისა ნამდვილისა აზრისა და სიტყვებისა.

სვინაქსარი ივლისის თვისა.

ივლისიც იტყვის მასხენეთ, არც მე ვარ სსჭასთან ხასია,
სასწაულიცა მოგითხრათ, რამეღიც მოხდა ხნია...

ილია ზეტას ამადლდა, სადაც ანგულათ დახია,
და ეტლი ცხენები შეება, ვერავინ დახდა ფასია.

1. კოზმასი და დამიანეს წამებისა დღე არისა,
 2. ღუთის-მშობლის სამოსელს გესავ, ჩემთვის მეოხად კმარისა,
 3. მოწამე იაკინთეცა, ეშმაკთ დამცემი ზარისა,
 4. ღირსი მართა და ანდრია, ჩემდა გაღებად კარისა.
 5. ღირსი მამა ათანასი, მოვიხსენო ათონელი,
 6. ღირსი სისოც შემეწიოხ, განმინათლოს ამან ბნელი,
 7. ღირსი თემა და აკაკი, რწნივ იყვნენ ჩემი მხსნელნი,
 8. ზოლიკარზემ ხელი მიზურას, გამატაროს გზაცა ძნელი.
 9. მღუდელ-მოწამე ბაგრატისა, სხენებისა არის დრანი,
 10. რმოდდასუთ მოწამენი, სომხითშის იყვნენ მშრმნი.
 11. მისაილ და ეკოქმია, ესენიცა მათნი სწორნი,
 12. ზრკლქ და ილარიონცა, მოწამენი იყვნენ რწნი.
- ისეკ თორმეტს სამნი ღირსნი, საქართუჭლოს წიგნთ მთარგმნელნი,
13. კრება მთავარანგელოხთა, სტეფანემაც მიზურას ხელი,
 14. მოციქული აკვილაცა, სიმართლესა არის მთქმელი,
 15. კვირიკა ივლიტას თანა, შემწეობით ჩემი მხსნელი.
 16. მღუდელ-მოწამე ანთინოგენ, მოწამეთა თხსათან მაგონ,
 17. მარინა ქალწულ-მოწამემ, ჩემს ხულს რსა თხსი აგონ,

18. ეკმელიმ და იაკინთემ, მე მარჯვენით დგომს მაგონ.
19. მარინამა და დიოსმა, ჩემსა სულსა კეთილ აგონ.
20. ილია წინასწარ-მეტყველს, მოვასხენო ახლად ქება,
21. ეზეკიამ ორთა ღირსთა, ამ დღეს იწევს ერთად კრება,
22. მარამ მაგდანიელმა, ფოკასთანა მიქმნეს შუება,
23. ტროტიმემ და თეოფილემ, აღასრულეს უფლის ნება.
24. ქრისტინა წმიდა ქალწული, მოწამე გვირგვინოსანი,
25. მიტვალებაცა ანასი, ღირსნიც არიან დროსანი,
26. ერმოლავ აწს მოწამე, სხუანიც მას თანა ხმოსანი,
27. ჰანტელეიმონ მოწამე, მკურნალობითა მუნოსანი.
28. ოთხ დიაკონთა სახელი, ჰარმენა და სამნი სხუანი,
29. კალინიკემ და ევსტატიმ, მომასძინონ კეთილ სძანი,
30. შილამა და სილვანემ, ჩუწნთვს იწეონ შუების თქმანი,
31. მართალმა ევდუკიამან, ემძაკთა დაუწყოს სვრანი.

(წარმოგზ. მღ. ი. გაჩეხილადის-მიერ).

განცხადება

„საქართველოს სასულიერო მახარებლის“ გამოცე-
მასეჲდ.

„საქ. სასულიერო მახარებელი“, რომელიც გამოცემის პირველის იულინიდამ 1864 წლისა, გამოვა ამ 1866-67 წელშიაცა იმავე პრინციპით. — თუმცა ამ ყურნალს ემატება ყოველ თვე, სხუა და სხუა მიზეზებისა-გამო, რადენიმე სტატიები რუსულს ენასეჲდ, მაგრამ კინც რუსული არ იცის, ინიც საკმაოდ ჭზოებს მას შინა სახიამოვნო საკითხავს სასულიერო სტატიებს ქართულს ენასეჲდ, რომლისა-გამო ამ ყურნალმა ორის წლის განმავლობაში მიაქ-

ცია თჳს ზედა ჯეროვანი ყურადღება საქართველოს საზოგადოებისა — სასულიეროსა და საეროსა. გვაქვს იმედი, რომ ესრეთი ყურადღება არ მოაკლდება მას ამ მომავალს წელშიცა. ამასთანავე უმოწილესად ვხიზოვთ ჩუქნთა ხელის-მოწყობათა მიიღონ ცნობაში შემდგომი გარემოება: 1) ჩუქნი ყურნალის გამოცემას დაიწყო ჰირკელის იკლისი და მ: მაშასადამე ხელის-მოწყობაც მიიღება ჰირკელის იკლისიდან, და არა იანკრიდან; 2) ხელის-მოწყობას სურვილის განცხადება მაინც უნდა მოხდეს თავის დროზედ, და არა გვიან. — უდროთ და გვიან ხელის-მოწყობა ძალიან გვაბრკოლებს ჩუქნ და გვიგვიანებს ყურნალის თავის დროზედ გამოცემას.

ყურნალზედ ხელის-მოწყობა მიიღება ტფილისის სემინარიაში, რედაქტორის სახელზედ. ფასი წლის ყურნალისა, ესე იგი 12 წიგნისა, შინ მიტანილ და სხუა ქუჭყენებში, ს უთი მანეთი; მიუტანელად და გაუგზავნელად — ოთხი მანეთი. მარტო ქართულისათჳს (გარეშე ჰირთავან და არა მმ. ბლანდოხინებთავან) შეიძლება გამოიგზავნოს სამი მანეთი. — ამაკე ფასით გამოიწერება წასრულის წლების დანაშთენი გვრემზღიარები ყურნალებისა.

რედაქტორი და გამომცემელი: მაღისტერი ძღუდელი
გიორგი ხელიძე.

ПРИБАВЛЕНІЯ

(НА РУССКОМЪ ЯЗЫКѢ)

КЪ ГРУЗИНСКОМУ

ДУХОВНОМУ ВѢСТНИКУ,

ИЗДАВАЕМОМУ

СВЯЩЕННИКОМЪ, МАГИСТРОМЪ ГЕОРГИЕМЪ ХЕЛИДЗЕ.

ГОДЪ ТРЕТІЙ.

1866.

ТИФЛИСЪ.

ВЪ ТИПОГРАФІИ МЕЛИКОВА и К^о.

Печатать позволяется. Тифлисъ. 20-го Августа 1866 года.
Цензоръ *И. Сулхановъ*.

СИНОДАЛЬНОЕ СЛОВО

НЕРСЕСА ЛАМБРОНСКАГО, АРХІЕПИСКОПА ТАР-
СІЙСКАГО.

(Произнесено на соборѣ, созванномъ въ апрѣлѣ 1179 г. въ Ром-
Кла, въ Кликии, въ патриаршествованіе Григорія IV, по случаю
возникшаго въ то время вопроса о единеніи армянской церкви съ
греческою).

Весьма замѣчательное въ церковно-историческомъ от-
ношеніи слово Нерсеса Ламбронскаго помѣщено въ іюнскій
книжкѣ *Правосл. Обзорнія* 1865 г. съ предисловіемъ и
многими примѣчаніями переводчика, г. Эмина; но книжки
сего журнала мало распространены въ Грузіи. Между
тѣмъ, по родственной связи грузинскаго народа съ армян-
скимъ (*) и по ближайшимъ отношеніямъ между ними
древнимъ и новымъ, краснорѣчивое и глубоко-назидатель-
ное слово архіепископа Нерсеса не можетъ не интере-
совать и грузинъ и армянъ; посему мы перепечатаваемъ

(*) См. апрѣльскую и майскую кн. *Груз. Д. В.* за 1865 г. въ
русскомъ отдѣлѣ.

его здѣсь. По обширности своей и по ограниченности объема нашего *русскаго отдѣла*, слово это не можетъ быть помѣщено въ одной книжкѣ нашего изданія цѣликомъ:— его необходимо раздробить на части и такимъ образомъ помѣщать въ двухъ—трехъ книжкахъ (**). Кромѣ того предисловіе и филологическія примѣчанія переводчика мы признали нужнымъ совсѣмъ выбросить, а нѣкоторыя историческія замѣтки, имѣющія отношеніе къ грузинской церкви и не точно характеризующія ее,—дополнить и исправить новыми примѣчаніями. Остается намъ присовокупить къ сему слѣдующее: благонамѣренное слово благочестиваго армянскаго іерарха не принесло въ свое время надлежащей пользы; дай Богъ, чтобы оно принесло благіе плоды при новомъ сближеніи армянъ съ православною церковію (***)—*Примѣч. Ред.*

(**) Современемъ мы напечатаемъ и грузинскій переводъ сего слова.

(***) См. ниже.

СИНОДАЛЬНОЕ СЛОВО НЕРСЕСА ЛАМ- БРОНСКАГО.

Отцы святыя и учителя истины, начальники и пастыри народа Христова, настоятели и правители дома Божія, которыхъ вижу днесъ собравшимися въ одинъ духъ и въ одно тѣло, достойное всеобщаго Главы (1),—кто, если не Духъ Святыи, этотъ миръ съ неба намъ данный, привелъ васъ, миротворцы вселенной, въ эту мирную пристань (2)? и не для того ли, чтобы начать построение разрушеннаго падшаго храма Божія, низверженнаго первымъ злобнымъ Навуходносоромъ, тѣмъ самымъ, кто нѣкогда въ древнія времена, ограбивъ чистую, золотую и серебряную священную утварь служенія, отдалъ ее сынамъ своимъ и наложницамъ для употребленія на ихъ нечистыхъ пиршествахъ? Тамъ въ плѣну находились и мы, сыны Сіона, и повѣсивъ Завѣтъ Бога нашего между безплодными ивами, въ жестокихъ бѣдствіяхъ, воздыхая, проливали слезы. (Тамъ) языки наши отвыкли отъ Богу угоднаго славословія; ибо сы-

(1) То-есть Іисуса Христа.

(2) Подъ словами: „мирная пристань“ ораторъ разумѣетъ Киликію вообще и Ром-Кла въ особенности, гдѣ возбужденъ былъ вопросъ о единеніи армянской церкви съ греческою.

намъ горняго мирнаго Іерусалима непріятно было въ чужой землѣ смѣшенія пѣть хвалу нашему Богу.

Но теперь исполнилось время гнѣва (Божія), и мѣра прегрѣшеній нашихъ, за что мы находились въ рабствѣ на чужбинѣ, переполнилась. Совершилось семидесятилѣтіе возвѣщенное Богомъ устами пророка Іереміи. Возвѣстили еще прежде сего Аггей (2, 10) и Захарія (1, 16), (вдохновенные) Духомъ Божіимъ и ставшіе для насъ благовѣстителями возврата и вторичнаго избавленія. Они предсказали, что слава сего послѣдняго храма, котораго вы намѣрены стать возобновителями, превзойдетъ своимъ блескомъ славу перваго храма. Этотъ новый Іисусъ Іоседековъ принялъ на главу свою великолѣпный вѣнецъ (Захар. 6, 11); Духъ Божій возбудилъ Зоровавеля Салаѳилова (3): и вотъ они стали нашими избавителями отъ плѣна, ведущими насъ въ Іерусалимъ. Вотъ почему я вижу лица всѣхъ просвѣтленными, ибо ноги наши достигли уже вратъ сіонскихъ, хотя и мы не можемъ еще вполне предаваться совершенной радости. И развѣ возможна она (т. е. радость), когда мы видимъ домъ нашего Бога еще разрушеннымъ и падшимъ? Можетъ ли радость наша быть полною, когда мы вмѣсто пышныхъ украшеній храма, видимъ только обгорѣлыя останки отъ пожирающаго пламени Навузардана (IV Царств. 25, 8)? Впрочемъ не унывайте, мудрые зодчіе, мужайтесь: возмитесь за возобновленіе обители нашего Бога, приведшаго васъ сюда и устами святыхъ пророковъ повелѣвающа-

(3) Каѳоликоса армянскаго Григорія IV Тѣха, подъ предсѣдательствомъ котораго созванъ былъ соборъ въ Ром-Кла, Нерсесъ называетъ „Іисусомъ Іоседековымъ“ и императора Мануила Комнена, заботившагося о соединеніи двухъ церквей—„Зоровавелемъ.“

го вамъ совершить это дѣло. И вотъ Захарія, являсь по-
реди насъ, говоритъ словами Бога. Скажи, блаженный
пророкъ: возможно ли намъ, малочисленнымъ и вновь избав-
леннымъ (4), снова возобновить этотъ истинный храмъ Соло-
моновъ въ прежней его славѣ? Пророкъ отвѣчаетъ: „такъ
говоритъ Господь вседержитель — да укрѣплятся руки васъ
слышащихъ въ сии дни слова сии изъ устъ моихъ. И бу-
детъ, когда вы были прокляты среди народовъ, домъ
Иакова и домъ Израиля, также спасу васъ и будете въ
благогословеніи: дерзайте и укрѣплятся руки ваши. Ибо такъ
говоритъ Господь вседержитель: какъ когда отцы ваши
прогнѣвили меня, я предалъ ихъ мученіямъ, точно также
и теперь я раскаяваюсь: я положилъ и рѣшилъ во дни сии
сотворить добро Иерусалиму и дому Іуды — дерзайте. Вотъ
то что вы сотворите: пусть каждый изъ васъ говоритъ
истину ближнему своему, судъ правды и мира судите въ
вратахъ вашихъ; и каждый изъ васъ пусть не помышля-
етъ болѣе въ сердцѣ своемъ злобы противъ своего ближня-
го, не любите лживыя клятвы, ибо все это Я возненави-
дѣлъ, говоритъ Господь вседержитель“ (*Захар.*, 8, 9 —
18). Но положите сердца ваши въ пути ваши: взойдите
на гору, усѣките древа и созиждите домъ, и благоволю въ
немъ и прославолюсь, говоритъ Господь,“ (*Аггей*, 1, 8).

Вотъ вы сами слышите гласъ Господа вашего, собрав-
шаго васъ съ четырехъ вѣтровъ неба. Дочери Сіона, вос-
питанныя въ Вавилонѣ смѣшенія и въ шумѣ Халана (*Амосъ*,

(4) Соборъ Ром-Клайскій, созванный въ 1179 подъ председа-
тельствомъ Григорія, состоялъ изъ каеоликоса Ахванія (азиатской
Албаніи), изъ 9 архіепископовъ и 22 епископовъ, кромѣ вардапе-
товъ и многихъ вельможъ.

6, 2), и вы пробудившіеся остатки народа, (собравшагося) нынѣ по волѣ нашего первосвященника — начните, приступите къ дѣлу построения дома Бога нашего Иисуса Христа. Если угодно будетъ вамъ, то прежде всего примите совѣтъ законовѣдца Ездры (10, 3; *Псаломъ* 136, 9): младенцевъ рожденныхъ у насъ отъ халдейскаго сѣмени разобьемъ о камень; усвоимъ стремленіе отцевъ нашихъ къ блаженству, дабы не прогнѣвался Богъ нашъ, видя наше уклоненіе отъ Его закона, и въ особенности чтобы при благомъ начинаніи построения святаго сего храма не послужили препоной чада иноплеменниковъ. (Только) тогда мы можемъ достойнымъ образомъ приступить къ построению храма, и тогда не лишитъ насъ своего покровительства всещедрая рука (Бога) при возобновленіи дома Его.

Быть можетъ, нѣкоторые порицать станутъ насъ за распространеніе образа, (полагая), что мы уклоняемся отъ сущности предстоящаго вопроса. Но я не такъ думаю; я принимаю истину возвѣщаемую Павломъ: „все сіе происходило съ нами, какъ образы: а писано въ наставленіи намъ“ (*въ Коринѣ*. 10, 11). Ибо если мы вѣруемъ, что кровью истиннаго Агнца избавимся отъ невидимаго Фараона, какъ (нѣкогда Евреи избавились) отъ видимаго; что мы пройдемъ море грѣховъ, какъ они прошли Чермное море, имѣя предводителемъ духовный камень, какъ они (имѣли камень) вещественный; (если мы вѣруемъ, что) чрезъ посредство Иисуса Христа мы вступимъ въ небо, какъ они чрезъ Иисуса Навина (вступили) въ землю обѣтованную; что все это по истинѣ совершилось съ нами посредствомъ любви и вѣры, ибо всѣ богодухновенныя книги вѣщаютъ, что законы изображали тѣнь грядущихъ благъ (*изъ Евре-*

ямъ, 10, 1),—то и храмъ Божій созданъ посреди насъ, какъ у Евреевъ, и мы (всюду) переносили съ собою скинію свидѣнія во все время скитальчества нашего по пустынѣ.

Но зачѣмъ мнѣ вести рѣчь свою подъ покровомъ (иносказанія) и не разоблачить ее передъ чистою вашею вѣрой? По повелѣнію Христа святые апостолы воздвигли скинію свидѣнія чистой вѣры, когда мы еще скитались въ пустынѣ языческаго гоненія; ибо апостоль говоритъ: „я положилъ основаніемъ Іисуса Христа; пусть каждый блюдетъ, какъ назидаетъ, ибо вы—храмъ Бога живаго и Духъ Божій живетъ въ васъ: Христосъ же какъ сынъ повелѣваетъ въ домѣ своемъ; домъ Его—мы сами, дома же Его первосвященникъ—Христосъ“ (*въ Коринѣ. 3, 10, 11, 16; къ Евреямъ 3, 6*). Этотъ домъ вѣры, который они построили на Христѣ и Христосъ на нихъ („на семь камнѣ создамъ церковь Мою“), отцы наши долгое время со славою и честью переносили по пустынѣ языческихъ гоненій: и здѣсь въ этомъ духовномъ домѣ вѣры, въ которомъ находились богоначертанная скрижаль тѣла Христова и Его распустившійся жезлъ—мученики, вступившіе въ борьбу, принесли себя въ жертву, а святые первосвященники Богу посвятили ихъ доблести, пока (наконецъ) Онъ умилостивился и привелъ насъ при благочестивыхъ государяхъ къ миру церкви, какъ (нѣкогда Евреевъ) въ обѣтованную землю. По этому какъ Соломонъ возстановилъ переносный храмъ скиніи и изъ камней утвердилъ домъ Божій, точно также благочестивый царь Константинъ, посредствомъ вселенскаго никейскаго собора, на непоколебимомъ основаніи утвердилъ изъ мѣста въ мѣсто переносимый домъ вѣры—церковь Хри-

стову, возстановивъ почти въ новомъ видѣ и облекши въ первоначальную лепоту его, обезображеннаго въ пустынѣ гоненій. И этотъ истинный духовный храмъ нашъ былъ построенъ во время Константина при содѣйствіи 318 святыхъ отцевъ такъ же, какъ вещественный храмъ Евреевъ при Соломонѣ: изображеніе исчезло и мѣсто его заступила дѣйствительность (т. е. истина) въ первоначальномъ видѣ и красотѣ. Скинія свидѣнія благодати Христовой, воздвигнутая апостолами и переносимая ихъ послѣдователями, получила прочное основаніе при Константинѣ черезъ святыи никейскій соборъ. И тогда въ семъ храмѣ былъ поставленъ престолъ Божій: не золотой алтарь очищенія, указанный Моисеемъ и построенный Веселиломъ, но кротость, смиреніе и любовь, предписанныя Христомъ, совершенныя (на дѣлѣ) апостолами и отъ нихъ намъ завѣщанныя. На этомъ (престолѣ) почилъ Тотъ, Кто не зналъ гдѣ преклонить главу свою; Онъ лучше предпочиталъ жить здѣсь, нежели на колесницѣ херувимовъ. Когда же люди увидѣли, что мы стали храмомъ Божиимъ и что Духъ Его Святыи обитаетъ въ насъ, тогда умудрившись, отреклись они отъ бездушныхъ стихій, какъ некогда израильскія племена, и стали приносить въ скинію Божию не золото, червленъ или вещественную багряницу, а себя самихъ—кто посредствомъ чистоты, кто покорности, а кто посредствомъ мученической своей крови. Мудрые зодчіе, принявъ, дѣлали изъ нихъ завѣсу и скинію свидѣнія божественности Христа. Ничто не было отвергнуто; безъ разбора принималось все, даже вещь негодная—и мѣдъ и козья шерсть; ибо все это по мѣрѣ и благодати приспособлялось къ (построенію) скиніи вѣры, то-есть, становилось украшеніемъ

дома Христова: и раскаявшіяся блудницы и челоуѣкоубійцы, обрѣтшіе помилованіе и (люди) очерненные отступничествомъ, но принесшіе раскаяніе. Ибо для украшенія всеобщей скинии нужно все — и варваръ и Скиѣвъ все во Христѣ и Христосъ во всемъ. Не изъ одного только Египта взяли они и вынесли это вещество; нѣтъ — (начиная) отъ Іерусалима до Иллиріи, отъ юга до Риникура (5), отъ наследія Сима до сѣверныхъ предѣловъ дома Іафета, они прошли пешкомъ страждущіе тѣломъ, но крѣпкіе духомъ, и всѣхъ содѣлали своими учениками. Они воздвигли на землѣ скинію вѣры, дабы дѣйствіе дѣла Божія приписывалось Богу, а не челоуѣкамъ. И возможно ли было для людей то, что дивно совершили одухотворившіеся святые, которые четыре угла свѣта обратили въ одного челоуѣка, въ одно лице, въ одно дыханіе, въ одно тѣло, въ одинъ храмъ Божій? О чудо! дѣло, (для совершенія котораго) мощь царей и сила князей оказались безсильными, возмогли исполнить люди оторченные, измученные. Соединивъ, замкнули всѣхъ въ дивное единовѣріе эти люди умершіе для свѣта, но живые для Бога, эти миротворцы вселенной, соединившіе во едино раздѣлившихся въ Халанѣ.

Отчего же у нихъ такая сила? — очевидно оттого, что они принялись за дѣло Божіе съ неукоризненною вѣрой; оттого, что они всегда бодро вперяли глаза свои въ грядущую славу; вслѣдствіе чего добровольно отдавали самихъ себя въ залогъ ищущимъ спасенія, какъ пишетъ апостоль:

(5) *Риникуръ* или *Ринокорура* не что иное, какъ названіе сирійскаго города, сопредѣльнаго съ Ливіей или Египтомъ. Не есть ли *Нирокурія* Нестора *Риникуръ* нашего автора? (См. его Лѣтопись по ипат. списку въ началѣ).

„но если и я содѣлаюсь жертвою за жертву и служеніе вѣры вашей, то радуюсь и сорадуюсь всѣмъ вамъ“ (*къ Филипп. 2, 17*), и какъ говорилъ Петръ, основаніе церкви: „страданія вашего братства во мнѣ совершились“ (*перев. посл. Петра, 5, 9*). Любимые ученики любви только тогда могли утвердить на землѣ любовь, когда сами стали образомъ креста и крови небеснаго миротворца—Христа. И скажите: какой именно плодъ мира дали они тогда свѣту?—разумѣется тотъ, что земля стала небомъ и слава, до того времени возносившаяся горѣ—Богу, стала распространяться по землѣ и славословіе серафимовъ изъ устъ всего человѣчества немолчнымъ кликомъ наполнило сей духовный храмъ вѣры. (Тогда) мученики стали вооружаться, вожатые упражнять, подвижники—внушать мужество, а наставники—бодрость: они терпѣливо переносили трудности, умножали милостыню, распространяли любовь и почтеніемъ окружали рожденные отъ нея чада; питались и насыщались всегда небесною манной и, орошаемые отъ евангельской скалы, украшались цвѣтами.

Всевышній Богъ увидѣлъ это съ небесъ, воззрѣлъ на новаго Авеля—на единороднаго Своего Сына и на жертву тѣла Его—на церковь: и стала угодна Ему воня благоуханія. Послѣ того Онъ вывелъ ихъ изъ пустыни гоненій языческихъ князей и привелъ въ Иерусалимъ духовнаго и земнаго мира, черезъ посредство благочестивыхъ государей. Онъ взялъ въ руки желѣзный посохъ и сталъ пасти церковь свою не строго какъ нѣкогда Израиля, но кротко и милостиво; ибо Кто съ угрозой сокрушилъ первыхъ, Тотъ нынѣ съ кротостью соединялъ послѣднихъ. И такъ какъ наставленіе приучило дѣтей къ покорности, то и Богъ сталъ

оказывать имъ любовь свою: вложилъ мечъ гнѣва (въ ножны) и отвелъ мутную чашу, предложенную (нѣкогда дочери Сіона; искусилъ ихъ и (потомъ) далъ имъ вмѣстѣ съ духовнымъ миромъ и покоемъ тѣлесный. Онъ сбросилъ съ ихъ вышн цѣпи языческаго владычества и въ правосудіи своемъ воздвигъ царей праведныхъ и боголюбивыхъ: передалъ имъ въ руки скинію ихъ вѣры, дабы они обстроили ее духовными, не человѣческимъ искусствомъ обтесанными камнями. При помощи благочестиваго Константина, новаго нашего Соломона, привелъ Онъ съ четырехъ концовъ свѣта мудрыхъ архитектоновъ, чрезъ посредство которыхъ Онъ въ лѣпотѣ построилъ храмъ вѣры своей церкви. Они украсили его нетлѣннымъ златомъ мудрости, изобразили вокругъ него небесныхъ херувимовъ на землѣ, и всю вселенную обратили въ одинъ домъ для единого Христа и въ церковь единую. Въ то время никто не былъ бѣденъ благодѣянїями; и въ нашей землѣ золото и серебро, то есть, чистота и святость, были какъ камни. Тогда смѣло выступили первосвященники, намѣстники Христа, на управленіе Его домомъ; мудрые пастыри начали пасти стада, стали врачами, отнимали сгнившіе члены, а бодрые іереи предлагали оимїамъ народный. Тогда можно было видѣть Христа, какъ жениха въ великолѣпной одеждѣ шествующаго въ брачное свое ложе: съ сладкой рѣчью онъ обращался къ цѣломудренной дѣвѣ, говоря— „разшири мѣсто кущи твоея и покрововъ твоихъ, воздрузи, продолжи узя твоя и колія твоя укрѣпи. Еще на десно и на лѣво простри: и сѣмя твое языки наслѣдятъ, и грады опустѣвшіе населити. Не бойся, говоритъ, яко посрамлена еси, ниже устыдися, ибо я поклялся и отнынѣ впредь, не

раскаяваясь, жить буду въ тебѣ, которая еси покой мой во вѣки вѣковъ“ (*Исаи* 54, 2 и слѣд.).

Тогда первоначально-злой врагъ, втайнѣ (до тѣхъ поръ) недоумѣвавшій, узнавъ, что ковы его посрамились; что вселенная процвѣла богопочитаніемъ; что обманутые снова искуплены; что наследники рая поспѣшили на родину свою; что пресмыкающееся по землѣ сластолюбіе уступило мѣсто просвѣтленной небесной святости; что орудіе ненависти сокрушилось и плодъ любви сталъ умножаться; что надежда всѣхъ, отрѣшившись отъ всего дожняго, вознеслась и почилъ въ небесномъ обиталищѣ—сталъ вылезать изъ логовища своей злобы и, рыкая какъ левъ, началъ кружиться съ разинутой пастью, стараясь поглотить церковь спасенную Христомъ. Съ начала слабый былъ низложенъ: единое дыханіе, единое тѣло, укрѣпленные Главою сдѣлали недействительными ковы врага. Если онъ пу-скалъ въ кого-нибудь обычныя свои стрѣлы, поражая прелюбодѣяніемъ, убійствомъ или другимъ порокомъ—спѣшили туда мудрые врачи и утверждали того въ первоначальномъ здоровіи. А когда (врагъ) увидалъ, что позоромъ покрылась брань, которую онъ, опираясь на обольщеніе, велъ обыкновенно на лѣвой сторонѣ, тогда онъ схватился за оружіе правой стороны. Но въ чемъ состояло оно (это оружіе)?—въ томъ, что какъ въ началѣ всеобольстительнымъ обманомъ предатель, отторгнувъ приманкой, изгналъ человека изъ рая, такъ и нынѣ съ тѣмъ же (оружіемъ) выступалъ онъ на арену съ нашими вооруженными (бойцами). „Зачѣмъ мнѣ, говоритъ онъ, поражать васъ частными стрѣлами и выходить изъ боя побѣжденнымъ? Мнѣ нужна всеистребляющая машина, мнѣ нужно орудіе могущее дѣй-

ствовать на крѣпкія ваши скалы. Вы приняли за законъ любовь, которою взаимно исцѣляете свои раны: я ее обращу въ ненависть и ею въ конецъ сокрушу васъ. Вы приняли заповѣдь мира и сплотились въ одно тѣло: я обращу ее въ вражду и единство ваше разобью на множество частей.“

Посмотрите что говорилъ злѣйшій (врагъ, обуянный) завистью, чуждой раскаянія: „для этой борьбы, говоритъ онъ, я приготовлю орудіе неодолимое не то, что вы уже умудрились познавать—не грѣхи, отъ которыхъ очищаетесь покаяніемъ; не ненависть, которую укрощаете любовью; не поступокъ вынужденный, который попираете добровольно-дружнымъ стараніемъ; не порицаніе или убійство, которыми пренебрегаете, полагая надежду на (данное) обѣщаніе; да что же, спросите вы?—очи всѣхъ васъ обращены на надежду и главу вашего,—на Христа; есть у меня средство расторгнуть васъ другъ отъ друга, это—научить смотрѣть на Него различно. Какъ нѣкогда прямое повелѣніе Бога ложно перетолковавъ, я заставилъ вашего праотца пасть; точно также и нынѣ возможно мнѣ слова Писанія нѣкоторымъ изъ васъ показать въ превратномъ смыслѣ и тѣмъ взволновать васъ всѣхъ; статья можетъ, удастся мнѣ, затмѣвая вашу умъ, заставить васъ смотрѣть на Ходатаю мира, какъ на причину ненависти. Быть можетъ, мнѣ удастся, вводя въ заблужденіе, научить васъ, какъ нѣкогда вашего праотца, смотрѣть на древо жизни, какъ на познаніе зла. Да, грѣхъ который вполнѣ мнѣ по сердцу, это—вражда чуждая раскаянія; это—высокомѣріе, желанный для меня мракъ, который не разсѣвается свѣтомъ знанія.“

Братья, онъ не только задумалъ это, но и исполнилъ; не только захотѣлъ, но и совершилъ: онъ пустилъ камни въ храмъ Христовъ, и разшаталъ его; натянулъ свой лукъ, и нанесъ раны избраннымъ. Увы! (онъ то сдѣлалъ), что въ самомъ домѣ Божіемъ возникло зло: настоятелей скинии обратилъ въ разрушителей ея, начальниковъ ея содѣлалъ своими участниками въ дѣлѣ разгрома, а пастырей—дѣлящими между собою паству. Онъ воздвигъ Македонія врагомъ противъ даровъ Духа Святаго, внушивъ ему отвергать Его божественность; увѣщавалъ Несторія не признавать славы Единороднаго и неизреченнаго таинства воплощенія; училъ Евтихія мракъ мракомъ врачевать и вочеловѣченіе представлять чѣмъ-то недѣйствительнымъ.

Что же послѣ этого?—отнынѣ слово мое—повѣсть плачевныхъ событій: ибо послѣ того (врагъ) разбилъ единство церкви на множество частей: распался храмъ Божій построенный истиннымъ Соломономъ чрезъ посредство мудрыхъ архитектоновъ; исказилось дѣло блаженныхъ апостоловъ, невидимый Навуходоносоръ заставилъ насъ испить до дна чашу гнѣва Божія: отвелъ въ плѣнъ камни храма Божія въ Вавилонъ смѣшенія и вражды; и не только камни, но и священные сосуды храма расхитивъ унесъ въ свой домъ въ землю сennaарскую. Не считайте сказанное мною за праздныя слова: взгляните на весь духовный ходъ нашъ по этому вещественному примѣру. Развѣ не владѣютъ нашими сосудами чада Вавилона и наложницы невидимаго Навуходоносора? Развѣ не въ ихъ рукахъ видите чашу любви, которую мы предлагали другъ другу? Развѣ не они отняли у насъ и не они имѣютъ у себя золотую кадильницу, т. е. любовь къ молитвамъ? Вы види-

те и видѣли уже, что сыны иноплеменниковъ взяли у насъ правоту закона и суда, которыми украшался храмъ Божій. Братья, все это нѣкогда составляло нашу собственность, все это принадлежало служенію нашего храма, когда мы еще находились въ плѣну смѣшенія; всю эту утварь отцы наши оставили намъ въ честь святыни. Они научились у Христа кротости и намъ ее завѣщали; они приняли отъ него новый законъ чаши любви и намъ его передали. Молитва и разумный отъ нея плодъ были нашими, которые теперь видимъ мы въ рукахъ (людей) неразумныхъ. Правосудіе церкви было хлѣбомъ для христіанъ, которымъ отцы наши были насыщены, а мы умираемъ съ голоду.

Такъ-то невидимый врагъ сокрушилъ единый духовный храмъ нашъ по примѣру вещественнаго храма, сосуды его отвѣлъ въ плѣнъ кромѣ кивота Божія, то-есть вѣры, и кромѣ божественнаго огня, то-есть святости, которые мудрость Божія сокрыла въ глубокихъ кладезяхъ ученія священныхъ книгъ и къ которымъ, какъ къ предметамъ божественнымъ и ангельскимъ, врагъ не нашелся достойнымъ прикасаться скверными руками: вотъ единственныя вещи, по заботливости неба ускользнувшія отъ его прикосновенія! Ибо храмъ, то-есть единство христіанскихъ народовъ и миръ между ними, сокрушился кознями врага; и мы построенные на единомъ основаніи распались, принимая Христа основаніемъ только для самихъ себя, а не для нашихъ братій. Дѣйствиемъ вражды, воздвигнутой невидимымъ врагомъ, были потрясены стѣны дщери сіонской, и камни единаго храма, составленные изъ различныхъ народовъ и неспособные поддерживать болѣе обоюдную связь,

разсыпались и тѣмъ уничтожили славу дома Божія. Ихъ истребили мечъ гнѣва и гладъ невѣденія. Томимые голодомъ, мы сидѣли на рѣкахъ вавилонскихъ (Псаломъ 137, 1) посреди плача и рыданія тѣхъ, кои воспоминали блескъ своей отчизны, между тѣмъ какъ для безумныхъ и пресмыкающихся, какъ нѣкогда Египеть, такъ теперь Вавилонъ составлялъ предметъ ихъ страстнаго желанія и они думали жестокосердіемъ какъ чеснокомъ питать внутренняго своего человѣка! Но мудрые проливали слезы и не перестаютъ оплакивать и выражать скорбь свою въ самыхъ жгучихъ выраженіяхъ при видѣ этого бѣдствія и того, что камни дома Божія разбросаны по дорогѣ, какъ негодная вещь, разѣдинены по племенамъ и взаимно презираютъ другъ друга; они увидѣли, что отнынѣ впередъ завѣты наши повѣшены уже на (деревѣ) безплодія. И хотя каждый изъ насъ во время плѣна и носилъ съ собою законы нашего Бога, однако мы мало заботились о томъ, чтобы возростить въ самихъ себя сѣмена, ими въ насъ брошенныя. Возможное ли дѣло воспѣть пѣснь Господу, когда мы лишены храма Божія, то-есть мира? Но знайте, что это произошло послѣ плѣненія, то-есть послѣ того, какъ врагъ разрушилъ храмъ мира нашего. Вамъ предоставляю судить о плодахъ, которые приносилъ весь свѣтъ, во время единодушія, пока мы пребывали еще въ храмѣ мира; я же не рѣшусь словами пересказать несказанное, ибо для этого потребенъ былъ бы подробный рассказъ и мы уклонились бы отъ предположенной задачи.

Развѣ не всѣмъ извѣстно, какіе богатые плоды добродѣтели приносилъ весь свѣтъ, то-есть Азія, Европа и Ливія, когда онъ еще мирно утверждался на единомъ камнѣ

вѣры? Въ то время въ Египтѣ городъ Аседекъ (Исаія 19, 18) Богу принадлежалъ по предвѣщанію пророка, и римское владычество какъ желѣзный посохъ всему міру служило крѣпкой и несокрушимой опорой. Ахаія, Эллада, Македонія—воспитанныя аостолами, орошенныя и утвержденыя Павломъ, превзошли Азію и, при помощи благодати Божіей, не переставали растить сѣмена его. Въ особенности же земля армянская приносила Богу богатые и обильные плоды до тѣхъ поръ, пока была утверждена на единомъ камнѣ церкви: въ странѣ нашей Божіи алтари умножились какъ звѣзды на небѣ, по видѣнію святаго Григорія (6); (въ ней можно было видѣть) бѣлоснѣжныя стада, зеленѣющія пастбища, бодрствующихъ пастырей, призывающихъ сладкимъ голосомъ; ибо (тогда) удалился еуровый сѣверъ и подулъ югъ любви духа Христова.

Но когда единство вселенной распалось, какое (великое) приключилось бѣдствіе! Когда мы задумали построить вѣру нашу на различныхъ камняхъ и начали борьбу между собою, какое постигло насъ пораженіе! Когда тѣло Христова распалось на части, какая невыносимая нанесена была рана! Когда члены (Христа) стали врагами другъ другу, какъ несмѣтно было число раненныхъ! Когда ходатая мира, Господа Нашего Іисуса Христа, мы сдѣлали предметомъ вражды, тогда плодомъ ея (явилась) ненависть вмѣсто любви. Когда вмѣсто новаго закона, съ неба принесеннаго Учителемъ, мы приняли законъ властителя міра

(6) Нерсесъ разумѣетъ здѣсь св. Григорія, просвѣтителя Арменій. О пророческомъ видѣніи его, на которое намекаемъ нашъ авторъ см. у Агаѳангела въ его Исторіи, Венеція, 1835, стр. 553 и далѣе.

сего, тогда мы притупѣли ко всякой добродѣтели. (Если не ошибаюсь), эта побѣда до того была гнетуща, что отведенные въ плѣнь не дерзали передъ плѣнившими ихъ пѣть Господу своему хвалу, я говорю о вѣрѣ и исповѣданіи, которыя каждый изъ нихъ хранилъ въ себѣ неприкосновенными. Въ слѣдствіе всего этого многоразличныя бѣдствія замѣнили наше благоденствіе; ибо съ тѣхъ поръ и внутреннія и внѣшнія страсти окружили народъ христіанскій. И такъ какъ мы добровольно возненавидѣли духовный миръ, то Богъ лишилъ насъ также мира вещественнаго. Такъ Онъ обыкновенно вступается: когда мы душою предаемся нашимъ страстямъ. Онъ пренебрегаетъ тѣлесными нашими страданіями; а для чего?—для того чтобы мы, подстрекаемые хотя физическими страданіями, пробудившись, раскаялись въ апатіи нашего духи. Этому не одинъ примѣръ представляетъ народъ израильскій, который Богъ неоднократно каралъ по вышеприведенному примѣру. Онъ не пощадилъ ни храма, ни народа (израильскаго), но передалъ его въ плѣнь Вавилонянамъ, пока наконецъ не пробудился Израиль въ слѣдствіе тѣлесной кары и не высвободился изъ-подъ рабства грѣховъ. Тогда только, избавившись отъ тѣлесныхъ бѣдствій, онъ при Божіемъ содѣйствіи наслѣдовалъ первоначальное свое отечество. Такою представляется и наша (участь) безпристрастному изслѣдователю: мы во всемъ слѣдовали его примѣру; само собой разумѣется, что и въ этомъ мы должны были очутиться въ ихъ стезѣ. Вотъ почему послѣ добровольнаго вверженія самихъ себя въ бѣздну раздоровъ мы наконецъ очутились рабами по тѣлу: рана раздражилась и отвергла исцѣленіе чрезъ посредство кротости. „Отъ

ногъ даже до главы нѣтъ въ немъ цѣлости; земля ваша пуста, гради ваши огнемъ пожжены, страну вашу предъ вами чуждіи поядаютъ“ (*Исаія 1, 6* и слѣд.), дабы (вынужденные) не невольно искали исцѣленія.

Но что это за преступленіе, заслужившее такую жестокою кару?—оно понятно всякому безпристрастному мыслителю. Преступленіе это было не тѣлесное, простибельное слабости (человѣческой), но духовное, которое не въ силахъ найти время и принести раскаяніе. Не излишнимъ считаю изобразить его здѣсь въ немногихъ словахъ.— Мы стали врагами другъ другу, не только по тѣлу, но и по духу; возненавидѣли другъ друга не съ цѣлью взаимнаго вреда, но по мнимой любви къ Богу, и виновника мира—Христа, мы содѣлали причиною раздора; стали выдавать себя за учениковъ Его не по взаимной любви, но по ненависти; поставили основаніемъ нашей мудрости не жертву примиренія съ Отцомъ, но зависть посѣянную Каиномъ; мы—духоносные, перестали быть духовными и, предавшись страстямъ, стали животными. Вотъ почему, забывъ законы жизни, (исходящіе) отъ Духа, мы покорились законамъ тѣлеснымъ!

Это и быть не могло иначе; ибо говоритъ апостоль Павелъ: „всѣ мы однимъ Духомъ крестились въ одно тѣло, Іудеи или Еллины, рабы или свободные; и всѣ напоены однимъ Духомъ“ (*Перв. Посл. къ Коринѣ. 12, 12*); потому что различные члены къ единой главѣ и къ единому тѣлу приспособлены. Но теперь, мы народы, раздѣленные по тѣлу и соединенные по духу, поступаемъ противъ постановленія и закона апостола: мы поддерживаемъ родственныя отношенія по плоти и состраданіе другъ къ

другу, а духовнаго сношенія избѣгаемъ. Вещественную пищу и питіе мы дѣлимъ другъ съ другомъ, но Христовой трапезы чуждаемся. Мы, разноплеменные христіане, охотно отправляемся въ дома друзей нашихъ, а въ домъ Божій—мѣсто собранія различныхъ христіанскихъ народовъ, идемъ съ трудомъ. Въ словахъ и разсказахъ нашихъ мы выражаемъ вѣру и вѣрность другъ къ другу, но въ вѣрѣ въ Бога мы расходимся. Мы всѣ называемся христіанами и идемъ по одной и той же стезѣ, но какъ обезумленные, съ ужасомъ отступаемъ отъ совмѣстнаго сопутствія. И Богъ при видѣ нашего безумія покинулъ насъ и лишилъ своего попеченія тѣло наше, какъ нѣкогда дочь сіонскую и даже болѣе чѣмъ это. „Ибо отъ всякаго, кому дано много, и много взыщется“ (*Лука 12, 48*); и оказавшійся преступнымъ (за недостойное употребленіе) величайшей благодати заслуживаетъ также величайшаго наказанія; ибо милосердіе Бога не останавливаетъ Его правосудія, когда оно не встрѣчаетъ раскаянія со стороны человѣка.

(Продолженіе будетъ).

О СБЛИЖЕНИИ АРМЯНЪ СЪ ПРАВОСЛАВНОЮ ЦЕРКОВІЮ.

Въ № 34 болгарской газеты „Время“ пишутъ: во время праздниковъ (Пасхи), обнаружались признаки того, что Армяне не далеки уже отъ соединенія съ православною Церковію. Такъ въ Воскресенье, 3-го апрѣля, армянскій епископъ Перы (*), по предварительномъ извѣщеніи, посѣтилъ греческую церковь Введенія въ храмъ Пресв. Богородицы (**), въ сопровожденіи множества своихъ единовѣрцевъ. Пресвященный памфилійскій, настоятель греческой церкви, съ священниками и большимъ количествомъ народа встрѣтилъ армянскаго епископа у воротъ церкви и ввелъ его въ нее торжественно. Послѣ славословія, которое было по этому случаю пропѣто въ греческой церкви, армянскій епископъ сказалъ на турецкомъ языкѣ слово, въ которомъ предложилъ слушателямъ мысль о соединеніи обѣихъ церквей, указавъ на добрыя послѣдствія, которыя оно произведетъ. И православные и армяне такъ были тронуты словомъ, что всѣ вмѣстѣ воскликнули: „да живетъ соединеніе“.

(Ряз. Еп. Влѣд.)

(*) Европейское предмѣстье Константинополя.

(**) Находящуюся въ томъ же предмѣстьи города.

ОБЪЯВЛЕНІЕ

ОТЪ СКОПИНСКАГО ГОРОДСКАГО ОБЩЕСТВЕННАГО

БАЖКА.

Скопинскій городской общественный банкъ принимаетъ вклады для обращенія изъ процентовъ отъ присутственныхъ мѣстъ казенныхъ и общественныхъ учрежденій, находящихся въ городѣ Скопинѣ, и въ другихъ городахъ Имперіи, отъ должностныхъ всѣхъ вѣдомствъ, и частныхъ всѣхъ сословій лицъ, жительствующихъ въ Скопинѣ и другихъ городахъ, также принимаются для процентнаго обращенія вклады капиталовъ, принадлежащихъ монастырямъ, церквамъ и городскимъ, сельскимъ и акціонернымъ обществамъ. Вклады принимаются отъ вкладчиковъ лично и чрезъ почту,—или на неопредѣленное время, съ обязательствомъ возврата ихъ по востребованію, или на сроки отъ трехъ до двѣнадцати лѣтъ. На вклады внесенные до востребованія, банкъ платитъ проценты по *пяти* рублей на *сто* въ годъ, на вклады же внесенные на сроки отъ трехъ до двѣнадцати лѣтъ банкъ платитъ проценты по *шести* рублей на *сто* въ годъ. Вклады возвращаются или процен-

ты на нихъ выдаются вкладчикамъ лично, или чрезъ почту. При чемъ для предоставленія вкладчикамъ болѣе удобствъ при переводѣ капиталовъ изъ другихъ кредитныхъ установленій, сей банкъ принимаетъ отъ вкладчиковъ билеты кредитныхъ установленій для перевода заключающейся въ нихъ суммы въ банкъ на процентное обращеніе, на срочное или безсрочное время, но съ тѣмъ, если на именныхъ билетахъ будетъ сдѣлана владѣльцами оныхъ надпись, засвидѣтельствованная присутственнымъ мѣстомъ о предоставленіи банку права на истребованіе откуда слѣдуетъ по тѣмъ билетамъ суммы, безыменные же билеты кредитныхъ установленій и государственнаго казначейства (серіи), для обращенія находящейся въ нихъ суммы, въ число процентныхъ вкладовъ банка, вносятся въ банкъ безъ всякихъ на нихъ надписей, при однихъ только объявленіяхъ владѣльцевъ тѣхъ билетовъ. Билеты на вклады банкомъ выдаются вкладчикамъ сообразно ихъ желанію, безыменные или именные (на предъявителя), но съ тѣмъ, чтобы каждый вкладъ на именной билетъ былъ не менѣе *пятидесяти* рублей, а на билетъ безыменный не менѣе *трехсотъ* руб. При чемъ вкладчикамъ предоставляется вносить въ банкъ вклады съ условіями, на прим.: они могутъ объявить въ объявленіяхъ, при которыхъ будутъ вноситься вклады, что они предоставляютъ тѣ вклады, въ случаѣ ихъ смерти, въ пользу своихъ родственниковъ, или что они желаютъ обратить вклады, или съ нихъ проценты, на предметы благотворительности и проч. Кромѣ вышеозначеннаго, банкомъ открытъ пріемъ отъ присутственныхъ мѣстъ, обществъ, должностныхъ и частныхъ лицъ вкладовъ на текущій счетъ, на основаніи правилъ опубликованныхъ

въ 1865 году въ № 14-мъ указателя правительственныхъ распоряженій по министерству финансовъ, на каковыя вклады банкъ платитъ проценты по пяти рублей на сто въ годъ. Банкъ ожидаетъ въ семь мѣсяцѣ отъ правительства разрѣшенія на пріемъ для процентнаго обращенія въ банкѣ вкладовъ на вѣчное время, съ платежемъ процентовъ по шести съ половиною рублей на сто рублей въ годъ.

Всѣ ввѣренныя банку вклады, сообразно Высочайше утвержденнаго банковаго устава, обезпечиваются не только значительнымъ основнымъ банковымъ капиталомъ, но и всѣмъ состояніемъ Скопинскаго городского общества, простирающимся на нѣсколько милліоновъ рублей. Безсрочныя безыменныя билеты на вклады, вносимые въ Скопинскій банкъ, разрѣшено принимать въ казну на равнѣ съ наличными деньгами въ той самой суммѣ, на которую они выданы, — по казеннымъ подрядамъ и поставкамъ.

Примѣчаніе 1-е. Вкладчики, усматривая значительную для себя пользу отъ возвышенія Скопинскимъ банкомъ процентовъ на вклады противъ другихъ кредитныхъ учрежденій и сознавая при томъ, что законъ, изъясненный въ банковомъ уставѣ, наравнѣ съ прочими банками, благонадежно гарантируетъ вклады Скопинскаго банка, внесли со времени открытія банка (съ небольшимъ въ три года) въ вкладовъ до 1,000,000 рублей серебромъ. Эти вклады поступили отъ присутственныхъ мѣстъ, отъ должностныхъ духовнаго, гражданскаго и военнаго вѣдомствъ, а также и отъ частныхъ лицъ, отъ обществъ, церквей и монастырей изъ губерній: мѣстной Рязанской, Московской, Тверской, Тамбовской, Ярославской, Воронежской, Тульской, Казанской, Вологодской, Симбирской, Владимірской, Вятской, Саратовской,

Черниговской, Смоленской, Екатеринославской, Калужской, Киевской, Костромской, Курской, Могилевской, Нижегородской, Новгородской, Новочеркасской, Орловской, Пензенской, Пермской, Полтавской, Самарской, Ставропольской, Псковской, Харьковской, Херсонской, и изъ Бессарабской, Грузинской и Кавказской областей, Енисейскаго округа, изъ Царства Польскаго и Великаго Княжества Финляндскаго. Выказавшееся такъ сильно и при томъ съ разныхъ сторонъ нашего необъятнаго отечества, народное довѣріе къ Скопинскому банку вполне удостовѣряетъ въ томъ, что сей банкъ въ самомъ непродолжительномъ времени разовьетъ свои операціи относительно банковыхъ вкладовъ до несравненно болѣе громаднхъ размѣровъ къ обоюдной пользѣ, какъ банка такъ и вкладчиковъ.

Примѣчаніе 2-е. Изъ № 282 *Биржевыхъ вѣдомостей* 1865 г. видно: по отчетамъ прочихъ городскихъ общественныхъ банковъ, доставленнымъ въ министерство финансовъ оказалось: что только Орловскій банкъ превзошелъ Скопинскій банкъ размѣромъ банковской прибыли на основной банковый капиталъ, во всѣхъ же другихъ городскихъ банкахъ полученныя на основныя банковыя капиталы прибыли ниже прибылей Скопинскаго банка. Отчетъ банка за 1865 годъ опубликованъ въ *Московскихъ вѣдомостяхъ* № 37.

Банкъ принимаетъ къ учету векселя отъ лицъ всѣхъ сословій, имѣющихъ по закону право обязываться векселями и извѣстныхъ банку своею состоятельностью, а также принимаются банкомъ къ учету купоны по билетамъ банковымъ и комиссіи погашенія долговъ и облигаціи, вышедшія по тиражу; учетная операція ограничивается годо-

вымъ срокомъ. Банкъ выдаетъ ссуды подъ залогъ: участковъ земли, находящихся въ Скопинскомъ уѣздѣ, такъ и другихъ уѣздахъ Рязанской губерніи, каменныхъ и деревянныхъ домовъ, торговыхъ лавокъ, заводовъ и другихъ зданій находящихся въ городѣ Скопинѣ, и товаровъ російскаго произведенія, билетовъ государственныхъ казначейства и комиссіи погашенія долговъ, государственныхъ 5% и 4% банковыхъ билетовъ, безыменныхъ билетовъ общественныхъ банковъ, акцій и облигацій, выпускаемыхъ частными компаніями и пользующихся гарантіею правительства, или принимаемыхъ въ залогъ по казеннымъ подрядамъ и поставкамъ. Ссуды выдаются подъ залогъ недвижимыхъ имуществъ на сроки отъ одного до двѣнадцати лѣтъ, а подъ залогъ движимости—срокомъ отъ одного до двѣнадцати мѣсяцевъ. Проценты банкомъ получаются по учетной и ссудной операціямъ по восьми рублей на сто въ годъ.

Правленіе банка открываетъ свои засѣданія три раза въ недѣлю: по понедѣльникамъ, средамъ и субботамъ и въ производствѣ вышеозначенныхъ банковыхъ операцій руководствуется, Высочайше утвержденнымъ 6-го февраля 1862 года уставомъ о городскихъ общественныхъ банкахъ, опубликованнымъ въ № 23 Сенатскихъ вѣдомостей 1862 года.

Директоръ Рыковъ.

ВОЗЗВАНИЕ

НАСТОЯТЕЛЯ СЪ БРАТІЕЮ ЖИРОВИЦКАГО МО-
НАСТЫРЯ КЪ УСЕРДІЮ БЛАГОТВОРИТЕЛЕЙ.

Христолюбивые благотворители!

Литовской епархіи, въ Гродненской губерніи, въ 8-ми верстахъ отъ уѣзднаго города Слонима и въ 25-ти отъ Московско-Варшавскаго шоссе, при почтовой дорогѣ, въ живописномъ положеніи находится мѣстечко Жировицы и въ немъ уединенно стоитъ мужской второкласный монастырь Жировицкій. Маленькое чистенькое мѣстечко это, мало замѣтное при громаднѣхъ монастырскихъ церквахъ и жилыхъ зданіяхъ, пользуется громкою извѣстностью въ сѣверозападномъ краѣ съ той поры, какъ прошла молва о прославленномъ многочисленными чудесами явленномъ образѣ Божіей Матери, именуемой Жировицквою.

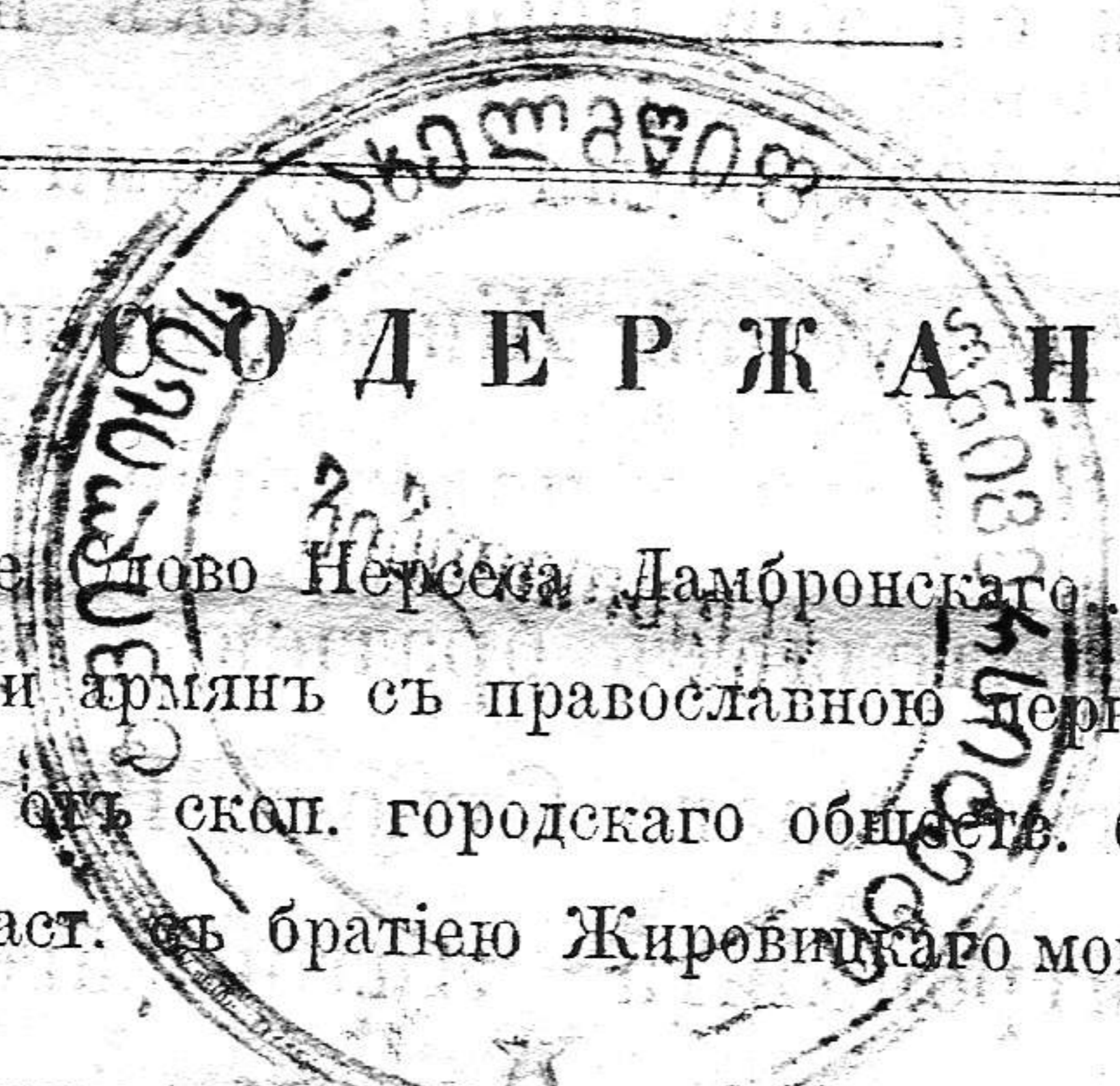
Но жалкое и безотрадное положеніе Жировицкой обители побудило настоятеля съ братіею испросить Архипастырское Члена Святѣйшаго Синода, Высокопреосвященнѣйшаго *Иосифа*, Митрополита Литовскаго и Виленскаго, на сборъ доброхотныхъ подаяній, Упованіе на помощь Божію; и Царицы небесной увѣнчалось благословеніемъ и даромъ виновника воссоединенія, равно какъ и вкладомъ нынѣшняго Начальника Края; оно же ободряетъ насъ не безуспѣшно обратиться къ усердію почитателей святынь и чудотворнаго образа Божіей Матери Жировицкой съ

смирнѣйшимъ прошеніемъ—оказать обители Жировицкой
посильное пособіе для поддержки ея святыни и оконча-
тельнаго завершенія въ постройкѣ соборнаго храма.

Христіане-благотворители! вѣрные сыны и дочери
православныя церкви! не откажите въ помощи и носиль-
номъ пособіи Жировицкой обители и вмѣстѣ явите усерд-
ное содѣйствіе къ распространенію нашей просьбы между
лицами, извѣстными вамъ своею благотворительностію; при-
гласите ихъ, молимъ васъ Христа ради, къ пожертвованіямъ.

Усердствующихъ къ Божіей Матери Жировицкая
обитель покорнѣйше проситъ прислать свои приношенія
къ настоятелю Жировицкій монастырь. По окончаніи ра-
ботъ будетъ объявленъ подробный отчетъ о приходѣ и
расходѣ пожертвованій.

Усерднѣйшій Богомолецъ, настоятель Жировицкаго
монастыря Архимандритъ *Николай съ братією.*

- Д Е Р Ж А Н І Е:
- I. Синодальное слово Нерсеа Дамбронскаго....
 - II. О сближеніи армянъ съ православною церковію....
 - III. Объявленіе отъ экон. городскаго общества банка...
 - IV. Воззваніе наст. съ братією Жировицкаго мон. къ усердію благотворителей.

Дозволено Цензурою. Тифлисъ 20-го августа 1866 г. — Печатаю
въ типографіи Меликова и К^о.

Приб. къ Грузин. Духовн. Вѣстнику за 1866 г. № 1.

СОДЕРЖАНІЕ

ГРУЗ. ОТДѢЛА:

- I. О молитвѣ Господней. О правильномъ ея пониманіи и употребленіи. Съ руск. Свящ. Григорія Гамбарова.
- II. Поученіе къ простому народу о хожденіи въ церковь. Свящ. Александра Зумбулидзе.
- III. Рѣчь къ воспитанникамъ Тифлисской дух. семинаріи, объ изученіи отечественнаго языка и пѣнія. Георгія Иосселиани.
- IV. Св. отцы аѳонскіе: Іоаннъ, отецъ препод. Евѳимія, и Гавріиль. Свящ. Георгія Хелидзе.
- V. О сближеніи армянъ съ православною церковію.
- VI. Два-три слова къ читателямъ Груз. Дух. Вѣстника. (Письмо къ редактору). Армяно-григоріанскаго свящ. Теръ-Давида Яралова.
- VII. Отвѣтъ редактора О. Яралову.
- VIII. Синаксарій на іюль мѣсяць. (Стихотв.) Сообщено священникомъ Іоанномъ Гаччиладзе.
- IX. Отъ редакціи.

იწუება ხელის-მოწერა შემდგომი წლის საქართ.
მხარებელსად,

რომელიც მიიღება ტფილისის სემინარიაში, რედაქტორის ხსელსად. ფასი წლის ჟურნალისა, ესე იგი 12 წიგნისა, შინ მიტანით და სხუა ქუჭრებში გაგზავნით სუთი მანეთი; მიუტანელად და გაუგზავნელად მთხი მანეთი; ამავე ფასად შეიძლება დახარება წარსრულის წლების ჟურნალისა.

ს ტ ა ტ ი ე ბ ი
ი კ ლ ი ს ი ს წ ი გ ნ ი ს ა :

- I. საყოფა ღირებულების კანონიერების მიხედვით გულისხმის-ყოფისა და სმარებისა. რუს. მდ. გ. ღ ა მ ბ ა რ ი კ ი ს ა .
- II. მოძღვრება ეკლესიაში სიარულად. მდ. ალ. ზ უ მ ბ უ ლ ი ძ ი ს ა .
- III. მოკლე სიტყვა ტფილისის სემინარიის მოწაფეთადმი, ქართულენის და გალობის სწავლისათვის. გ. ი რ ს ე ლ ი ა ნ ი ს ა .
- IV. წმ. მამანი ათონისნი: იოანე, მამა ეფუთიმისი, და გაბრიელ. მდ. გ. ს ე ლ ი ძ ი ს ა .
- V. მოძრაობა სომეხთა შეერთებისათვის მართლმადიდებელთათვის.
- VI. რჩილ სიტყვა საქართ. სასულიერო მხარებელის მუთხველთადმი. (მოწერილი რედაქტორთან). მდ. ტ ე რ - დ ა ვ ი თ ი ა რ ა ლ - კ ი ს ა .
- VII. ზახუბი რედაქტორისა მ. ი ა რ ა ლ ი კ ი ს ა დ მ ი .
- VIII. სუნაქსარი იკლისის თვისა (აქსესები). წარმოგზ. მდ. ი. გ ა ჩ ე - ჩ ი ღ ა ძ ი ს ა გ ა ნ .
- IX. რედაქციისაგან.

რედაქტორი ჭ გამომცემი: მაღისტერი, მღვდელი გიორგი ხელიძე.

Редакторъ и издатель: Священникъ, магистръ Георгій Хелидзе.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 20-го августа 1866 года.

Цензоръ I. Сулхановъ.